

Voimassaoloaika
17.5.2024 lukien toistaiseksi

Kumoa
MIGDno-2020-932

Kohderyhmä
Maahanmuuttoviraston
oleskelulupahakemusten,
turvapaikkahakemusten ja tilapäisen
suojelun hakemusten käsittelijät

Säädösperusta
Laki Maahanmuuttovirastosta 2 §
(621/2020)

Ohje oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä – 52 § -ohje

Maahanmuuttovirasto antaa ohjeen ulkomaalaislain (UlkL, 301/2004) 52 §:n soveltamisesta. Ohjeen tarkoituksena on ulkomaalaislain yhtenäinen soveltaminen myönnettäessä oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Ohjeessa käydään lyhyesti läpi myös ulkomaalaislain 51 §:n soveltamista.

52 § -ohje ei kuitenkaan yksittäistapauksessa ole ratkaisijaa sitova, sillä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla. Jos 52 § -ohje on yksittäisessä tapauksessa ristiriidassa ulkomaalaislain, hallintolain, perustuslain, muiden velvoittavien normien tai kansainvälisten velvoitteiden kanssa, ohjetta ei tule soveltaa. Hallinto-oikeuden (HAO) päätökset antavat suuntaa ja apua kokonaisharkintaa vaativissa tilanteissa, mutta ne eivät ole korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) vuosikirjapäätösten tavoin ennakkopäätöksiä. Maahanmuuttoviraston (Migri) päätökset ovat esimerkkejä säännöksen soveltamisesta.

52 § -ohjeen tavoitteena on tukea viivytyksetöntä päätöksentekoa, hakijoiden tasavertaista kohtelua sekä neuvontaveloitteen ja palveluperiaatteen asianmukaista toteutumista viraston toiminnassa.

Ylijohtaja

Ilkka Haahtela

Eriyasisiantuntija

Siiri Veijonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 30.04.2024 klo 09:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet	Asiakirjalla ei ole liitteitä
Jakelu	Asiakkuus ja viestintä Viraston johto Lupa- ja kansalaisuusyksikkö Turvapaikkayksikkö
Tiedoksi	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia Helsingin hallinto-oikeus Hämeenlinnan hallinto-oikeus Itä-Suomen hallinto-oikeus Korkein hallinto-oikeus Oikeuskanslerinvirasto Pakolaisneuvonta Pohjois-Suomen hallinto-oikeus Poliisihallitus Sisäministeriö/maahanmuutto-osasto Sisäministeriö/poliisiosasto Turun hallinto-oikeus Ulkoministeriö/KPA-20 Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto Vaasan hallinto-oikeus

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	5
Sammanfattning	6
Käsitteet ja lyhenteet	7
Symbolit	9
Versioluettelo	10
1 Lainsäädäntö	11
1.1 Oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä (Ulkl 52 §)	11
1.2 Hallituksen esityksen (28/2003) yksityiskohtaiset perustelut	11
1.3 Terveystilan tai maasta poistumisen estymisen perusteella myönnettävä tilapäinen oleskelulupa (Ulkl 51 §)	13
1.4 Muut huomioon otavat säädökset ja periaatteet	15
2 Ensimmäisen oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä	16
2.1 Hakemuksen vireilletulo ja menettely	16
2.1.1 Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus	17
2.1.2 Oleskelulupaa koskeva hakemus	18
2.1.3 Luvan epääminen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi	19
2.2 Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen	20
2.3 Soveltaminen ja kokonaisharkinta	21
2.4 Terveystila ja siihen liittyvä kokonaisharkinta	22
2.5 Suomeen syntyneet siteet	30
2.6 Maahan ilman huoltajaa tullut alaikäinen lapsi	34
2.7 Muu yksilöllinen inhimillinen syy	36
2.7.1 Kansalaisuudettomat	37
2.7.2 Turvaverkottomat naiset	38
2.7.3 Kotialueen vakava humanitaarinen tilanne	40
2.7.4 Ulkl 52 §:n soveltaminen, kun hakijalle on myönnetty kansainvälistä suojelua toisessa EU-valtiossa	42
3 Jatkoluvan ja pysyvän oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä	46
3.1 Jatkolupahakemuksen vireilletulo ja käsittely	46
3.2 Jatkoluvan myöntäminen, kun edellinen lupa on myönnetty Ulkl 52 §:n perusteella	47
3.2.1 Terveystilaan liittyviä huomioita	48
3.2.2 Alaikäisyyden ja täysi-ikäiseksi tuleminen vaikutuksesta harkintaan	48
3.3 Jatkoluvan myöntäminen Ulkl 52 §:n perusteella, kun edellinen lupa on myönnetty toisella perusteella	50
3.4 Jatkoluvan pituus	51

3.5	Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella	52
-----	---	----

Tiivistelmä

Ohje oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä – 52 § -ohjeessa käsitellään ensimmäisen oleskeluluvan sekä jatkoluvan ja pysyvän oleskeluluvan myöntämistä Ulkl 52 §:n eli yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella. Ohjeen keskiössä on erityisesti Ulkl 52 §:n soveltamisen edellyttämä yksilöllinen kokonaisharkinta. Ulkl 52 §:n soveltaminen on aina tapausidonnaista ja harkinnassa pitää huomioida hakijan yksilölliset olosuhteet.

Ulkl 52 §:n 1 momentin mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa. Siten oleskeluluvan perusteita arvioitaessa tehdään kokonaisharkinta, jossa otetaan erityisesti huomioon hakijan terveydentila, Suomeen syntyneet siteet ja mahdolliset haavoittuvuudet. Hakijan asiaan voi liittyä seikkoja, jotka eivät yksittäisinä riitä perusteeksi oleskeluluvan myöntämiselle, mutta kun ne otetaan harkinnassa huomioon kokonaisuutena, voivat luvan myöntämisen edellytykset täytyä.

Ohjeessa käsitellään lyhyesti myös oleskeluluvan myöntämistä Ulkl 51 §:n perusteella. Pykälän 1 momentin mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa, jos häntä ei tilapäisestä terveydellisestä syystä voida palauttaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa; taikka hänen paluunsa kotimaahan tai pysyvään asuinmaahan ei ole tosiasiasa mahdollista.

Sammanfattning

"Anvisning om uppehållstillstånd på grund av individuella mänskliga orsaker – 52 §" behandlar beviljande av första uppehållstillstånd samt fortsatt tillstånd och permanent uppehållstillstånd med stöd av 52 § i utlänningslagen, det vill säga på grund av individuella mänskliga orsaker. Anvisningen fokuserar särskilt på den individuella helhetsbedömning som tillämpningen av 52 § i utlänningslagen förutsätter. Tillämpningen av 52 § är alltid fallspecifik, och sökandens individuella förhållanden ska beaktas vid bedömningen.

Enligt 52 § 1 mom. i utlänningslagen kan en utlänning som befinner sig i Finland beviljas kontinuerligt uppehållstillstånd, om det med hänsyn till utlänningens hälsotillstånd, de band som knutits till Finland eller av någon annan individuell, mänsklig orsak är uppenbart oskäligt att vägra uppehållstillstånd, särskilt med beaktande av de förhållanden i vilka han eller hon skulle hamna i sitt hemland eller hans eller hennes sårbara ställning. När grunderna för ett uppehållstillstånd bedöms, genomförs det alltså en helhetsbedömning med särskild hänsyn till sökandens hälsotillstånd, band till Finland och eventuella sårbara ställning. Det kan finnas omständigheter i sökandens ärende som inte ensamma utgör tillräckliga skäl att bevilja uppehållstillstånd, men villkoren för beviljande av uppehållstillstånd kan uppfyllas när dessa omständigheter beaktas som helhet vid bedömningen.

I anvisningen behandlas också kort beviljande av uppehållstillstånd med stöd av 51 § i utlänningslagen. Enligt 1 mom. i paragrafen beviljas en utlänning som befinner sig i Finland tillfälligt uppehållstillstånd, om han eller hon av tillfälliga hälsoskäl inte kan återsändas till sitt hemland eller sitt permanenta bosättningsland, eller om det faktiskt är omöjligt för honom eller henne att återvända till sitt hemland eller sitt permanenta bosättningsland.

Käsitteet ja lyhenteet

Käsitteet

Ohje ei sisällä käsiteluetteloa.

Lyhenteet

Dublin III -asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013, annettu 26.6.2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu)
EUAA	European Union Agency for Asylum (suom. Euroopan unionin turvapaikkavirasto)
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus (Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, SopS 63/1999)
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EUTI	Euroopan unionin tuomioistuin
HaO	Hallinto-oikeus
KHO	Korkein hallinto-oikeus
LOS	Yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59-60/1991)
Menettelydirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä kesäkuuta 2013 antama direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu)
Migri	Maahanmuuttovirasto
Määritelmädirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston 13 päivänä joulukuuta 2011 antama direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittämiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu)
Paluudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi
UIKL	Ulkomaalaislaki (301/2004)
UNHCR	Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestö

VastaanottoL

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (1746/2011), eli niin sanottu Vastaanottolaki

Vastaanottodirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä kesäkuuta 2013 antama direktiivi 2013/33/EU kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista (uudelleenlaadittu)

Symbolit

Ohje sisältää alla esiteltyjä symboleja, jotka korostavat erityistä huomiota vaativia ja ohjetta täydentäviä asioita.

Huomioitavaa – Tärkeä tai erityistä huomiota vaativa asia

Soveltamislinjaus – Migrin tekemä erityistä huomiota vaativa soveltamislinjaus

Oikeustapaus tai muu päätös – Tuomioistuinten ja Migrin tekemät päätökset

Lisätieto – Läpikäytävää aihealuetta täydentävä tieto

Tarkistuslista – Tekstin aikaisempia sisältöjä yhteen kokoava lista

Kolme pistettä kertoo erityistä huomiota vaativan asian, päätöksen, soveltamislinjauksen, lisätiedon tai tarkistuslistan päättymisestä. Pisteet on merkitty samalla värillä, kuin sitä ennen käytetty symboli.

Versioluettelo

<u>Versionumero</u>	<u>Päivämäärä</u>	<u>Sivu</u>	<u>Kuvaus tehdyistä muutoksista</u>
2.	17.4.2024	6	Lisättyruotsinkielinen käännös sisällysluetteloon ja vastaavalle sivulle.

1 Lainsäädäntö

1.1 Oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä (UlkL 52 §)

Ulkomaalaislain (UlkL.) 52 §:n 1 momentin mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa.

Lainkohdan 2 momentin mukaan oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu.

Lainkohdan 3 ja 4 momentissa säädetään 1 momentin mukaisen oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenille myönnettävistä oleskeluluvista.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos oleskelulupa myönnetään 1 momentin perusteella Suomeen yksin tulleelle alaikäiselle lapselle, myönnetään hänen ulkomailla olevalle alaikäiselle sisarukselleen jatkuva oleskelulupa.

Samoin 4 momentin mukaan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sisarukset ovat asuneet yhdessä ja lasten vanhemmat eivät ole elossa tai heidän olinpaikkansa on tuntematon. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että oleskeluluvan myöntäminen on lasten edun mukaista.

Oleskeluluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella ei edellytä, että ulkomaalaisella on voimassa oleva matkustusasiakirja (UlkL 35 §).

1.2 Hallituksen esityksen (28/2003) yksityiskohtaiset perustelut

Tässä luvussa käydään läpi ulkomaalaislakia koskevan hallituksen esityksen perustelut UlkL 52 §:ää koskevilta osin. Soveltamisohjeen myöhemmissä luvuissa on määritelty tarkemmin eri edellytysten soveltamista päätöksenteossa sekä esitelty oikeuskäytäntöä ja Maahanmuuttoviraston soveltamiskäytäntöä.

UlkL 52 §:n mukaan oleskelulupa voidaan myöntää joko

- terveydentilan
- Suomeen syntyneiden siteiden
- tai muun inhimillisen syyn perusteella

UlkL 52 §:n soveltaminen on aina erittäin tapausidonnaista ja harkinnassa pitää huomioida hakijan yksilölliset olosuhteet. Hallituksen esityksessä (HE 28/2003) on esimerkinomaisesti mainittu joitakin tilanteita, joissa UlkL 52 §:n mukaisen oleskeluluvan myöntäminen voisi tulla kyseeseen, mutta kyse ei kuitenkaan ole tyhjentävästä listauksesta.

Hallituksen esityksen mukaan oleskeluluvan myöntämisen perusteena terveydentilan vuoksi Ulkl 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa voisi olla se, että ulkomaalaisen olisi mahdotonta saada välttämätöntä hoitoa kotimaassa. Hoidon tason tai saatavuuden täytyisi haitata vakavasti terveyttä. Edellytyksenä olisi, että olosuhteet alkuperämaassa olisivat kokonaisuudessaan paluun jälkeen sellaiset, että palaaminen lyhentäisi elinaikaa tai aiheuttaisi huomattavaa ruumiillista tai henkistä kärsimystä. Se, että terveydenhoidon saaminen jossain maassa on kallista ja ulkomaalainen on varaton, ei riittäisi oleskeluluvan myöntämiseen. Yksittäisessä tapauksessa täytyisi lisäksi olla muita seikkoja, jotka tekevät kotimaahan palaamisen inhimillisesti katsoen poissuljetuksi vaihtoehdoksi. Kyseessä voisi olla esimerkiksi haavoittuvassa asemassa oleva lapsi, vanhus tai yksinhuoltaja ja kyseessä oleva maa olisi sellainen, että pitkähkön Suomessa oleskelun jälkeen ei voitaisi vaatia kotimaahan palaamista kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen.

Ulkl 52 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälän soveltaminen tapauksissa, joissa oleskeluluvan myöntämisperusteena ovat hakijan Suomeen syntyneet siteet, olisi poikkeuksellista. Tarkoitus ei ole, että tämän pykälän soveltamisella voidaan ohittaa perhesiteen, opiskelun tai työnteon perusteella myönnettävien oleskelulupien säädetyt edellytykset (HE 28/2003). Myös KHO on oikeuskäytännössään vahvistanut menettelyn siitä, että Ulkl 52 §:n mukaisen luvan myöntämisellä ei ole tarkoituksena ohittaa muiden oleskelulupatyyppeiden säädetyjä edellytyksiä (KHO:2020:165 ja KHO:2017:137).

Oleskelulupa voidaan myöntää Ulkl 52 §:n perusteella, jos ulkomaalainen on siinä määrin perehtynyt suomen tai ruotsin kieleen, suomalaiseen kulttuuriin ja elämänmuotoon, että hänen sopeutumisensa kotimaahan olisi ongelmallista, kun otetaan huomioon hänen kotimaansa olosuhteet tai hänen haavoittuva asemansa. Oleskeluluvan myöntäminen 52 §:n perusteella on tällaisessa tapauksessa mahdollista, vaikka ulkomaalaisella ei ole Suomessa syntyneitä siteitä perheen, työ- tai opiskelupaikan tai muun vastaavan siteen perusteella ja hän on suurimman osan elämästään viettänyt alkuperämaassa. Erityisesti lapset ja nuoret ovat usein tällaisessa tilanteessa, vaikka lasten kohdalla voidaan toisaalta olosuhteista riippuen katsoa myös, että he sopeutuvat usein aikuisia helpommin uusiin olosuhteisiin. (HE 28/2003).

Hallituksen esityksen mukaan erityisesti yksin tulleelle alaikäiselle lapselle, joka ei ole kansainvälisen suojelun tarpeessa, mutta jonka vanhempien kerrotaan kuolleen tai heidän olinpaikastaan ei ole tietoa, voitaisiin myöntää oleskelulupa ehdotetun säännöksen perusteella yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artiklan mukaan lapsia koskevissa toimituksissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 10 artikla edellyttää lisäksi, että käsiteltävässä lasta koskevia perheenyhdistämisasiota, hakemukset on käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. Myönnettäessä oleskelulupia ehdotetun säännöksen perusteella on otettava huomioon, että lapsia ei käytetä hyväksi maahantulotarkoituksessa. Lapsen edun

kokonaisvaltaisesta arvioinnista on erillinen Maahanmuuttoviraston soveltamisohje Lapsen asian käsittely ja päätöksenteko Maahanmuuttovirastossa.

Oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaislain 52 §:n 1 momentin perusteella myös muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi. Hallituksen esityksessä korostetaan, että pelkästään kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen pitkä odotusaika ei voi olla peruste oleskeluluvan saamiselle. Kuitenkin erityisesti lapsiperheiden usean vuoden maassa oleskelu ensimmäistä päätöstä odottaen voisi olla perusteena oleskeluluvan myöntämiselle. Tosin tällaisen tilanteen tulisi olla hyvin poikkeuksellinen, sillä kaikkien lapsiperheiden hakemukset tulisi kaikissa viranomaisissa asettaa etusijalle hakemusten käsittelyssä. Pitkä maassa odottaminen voisi hyvin poikkeuksellisesti johtaa oleskeluluvan myöntämiseen silloin, kun kyseessä on muunlainen haavoittuvassa asemassa oleva ulkomaalainen.

Ulkomaalaislaissa eikä sen esitöissä ole määritelty tarkemmin, mitä tarkoitetaan haavoittuvalla asemalla, vaikka siihen viitataan pykälässä sekä hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Sen sijaan haavoittuva asema on määritelty paluudirektiivissä, määritelmädirektiivissä ja vastaanottodirektiivissä:

- Paluudirektiivissä haavoittuvassa asemassa olevaksi henkilöksi on määritelty alaikäinen, ilman huoltajaa matkustava alaikäinen, vammainen henkilö, ikääntynyt henkilö, raskaana oleva nainen, alaikäisten yksinhuoltaja sekä kidutuksen, raiskauksen tai muun törkeän psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan uhriksi joutunut henkilö (paluudirektiivin [2008/115/EY] artiklan 3 kohta 9).
- Määritelmädirektiivissä haavoittuvassa asemassa olevaksi henkilöksi on määritelty edellä paluudirektiivin määritelmän lisäksi myös ihmiskaupan uhrit sekä mielenterveyshäiriöistä kärsivät (määritelmädirektiivin [2011/95/EU] artiklan 20 kohta 3).
- Vastaanottodirektiivissä haavoittuvassa asemassa oleviksi henkilöiksi on määritelty edellä lueteltujen lisäksi vakavista sairauksista kärsivät henkilöt (vastaanottodirektiivi [2013/33/EU] artikla 21).

Edellä mainituissa määritelmässä ei ole tyhjentävästi lueteltu haavoittuvassa asemassa olevia, vaan henkilö voi olla haavoittuvassa asemassa, vaikka hän ei olisikaan edellä esitettyihin luetteloihin sisältyvä henkilö.

1.3 Terveystilan tai maasta poistumisen estymisen perusteella myönnettävä tilapäinen oleskelulupa (UlkL 51 §)

Hakijan terveydentilan vuoksi voi tulla harkittavaksi myös oleskeluluvan myöntäminen ulkomaalaislain 51 §:n perusteella. UlkL 51 §:ssä säädetään oleskeluluvan myöntämisestä maasta poistumisen estymisen vuoksi.

UlkL 51 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa, jos häntä ei tilapäisestä terveydellisestä syystä voida palauttaa kotimaahansa tai pysyvästi asuinmaahansa. UlkL 51 §:ää voidaan soveltaa silloin, jos hakija ei terveydentilansa vuoksi pysty juuri nyt palaamaan kotimaahansa, mutta hänen olisi kuitenkin mahdollista saada

tarvitsemaansa terveydenhoitoa kotimaassaan. Ulkl 52 §:ssä taas on kyse siitä, että hakijan ei ole mahdollista saada tarvitsemaansa hoitoa kotimaassaan.

Tilapäisellä terveydellisellä syyllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, jossa hakijan hoito on Suomessa kesken, ja paluu kesken hoidon viivästyttäisi todennäköisesti hoidon toteutusta, mikä ei olisi suotavaa.

KHO arvioi vuosikirjapäätöksessään KHO:2017:189 rajanvetoa Ulkl 51 §:n ja 52 §:n soveltamisen välillä.

Valittajalla oli Suomeen tulonsa jälkeen todettu lääkeresistentti tuberkuloosi. Lääkärintlausunnon mukaan hoito oli aloitettu ja hoidon kesto oli vähintään 20 kuukautta. Hoito edellytti keskeytymätöntä ja valvottua päivittäin toistuvaa lääkkeenottoa ja lisäksi pistoksin säännöllisesti tehtävää lääkintää, jotta tuberkuloosi ei aktivoitu uudelleen ja kehity tarttuvaksi. KHO kiinnitti asiaa arvioidessaan huomiota myös sen tiedoksi saatettuihin valtakunnallisiin ja eurooppalaisiin asiantuntijakannanottoihin, joiden mukaan palauttamisesta kesken hoidon tulisi pidättäytyä sekä potilaan oman terveyden turvaamiseksi että tämän yhteisön suojelemiseksi tartuntavaaralta. Saadun selvityksen mukaan Afganistanissa oli saatavilla hoitoa tuberkuloosiin, hoito oli ilmaista, lähes kaikki potilaat olivat hoidon piirissä ja lääkkeitä oli kattavasti saatavilla. Tähän nähden valittajan voitiin inhimillisesti arvioiden edellyttää palaavan kotimaahansa, eikä edellytyksiä oleskeluluvan myöntämiseen Ulkl 52 §:ssä tarkoitettusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä siten ollut. KHO otti kuitenkin huomioon valittajan kotimaansa ulkopuolella viettämän yli 20 vuoden ajan ja sen, ettei valittajalla enää ollut kotimaassaan tuki- ja turvaverkostoa, jonka vuoksi hänen sinne palauttamisensa tässä vaiheessa saattaisi vaarantaa hänen hoitonsa jatkuvuuden ja terveytensä sekä lisäksi aiheuttaa yleisen tartuntavaaran.

KHO katsoi, ettei valittajaa voida palauttaa kotimaahansa ennen kuin hänen tuberkuloosinsa oli saatu lääketieteellisesti arvioituna asianmukaisesti hoidettua. KHO palautti asian Migrille, jonka pitää asiaa uudelleen käsitellessään arvioida Ulkl 51 §:n perusteella, onko valittajalle hänen terveydentilansa huomioon ottaen myönnettävä tilapäinen oleskelulupa.

Oleskelulupa Ulkl 51 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella voi tulla sovellettavaksi myös silloin, jos hakijan paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole tosiasiasa mahdollista. Oleskelulupaa ei kuitenkaan ulkomaalaislain 51 §:n 2 momentin mukaan myönnetä, jos ulkomaalaisen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa jää sen vuoksi toteutumatta, että hän ei suostu palaamaan tai hän vaikeuttaa paluunsa järjestelyä. 3 momentin mukaan oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. 4 momentin mukaan, jos ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa 1 momentin perusteella, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen ei myönnetä oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Hallituksen esityksen (HE 170/2014) mukaan harkittaessa oleskeluluvan myöntämistä 51 §:n perusteella Maahanmuuttoviraston pitää muodostaa

käsitys, onko paluu tosiasiallisesti mahdollista. Arvioitaessa palaamisen mahdollisuutta on otettava huomioon palauttamisen molemmat muodot. Palauttaminen on mahdollista, jos henkilön vapaaehtoiselle paluulle ei ole estettä, vaikka alkuperämaa olisikin haluton myöntämään palauttamisen edellyttämiä asiakirjoja tai muuten ottamaan vastaan vasten omaa tahtoaan palautettavia kansalaisiaan. Se, että johonkin maahan on Suomesta palannut ihmisiä vapaaehtoisesti joko omatoimisesti tai avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmää hyödyntäen, on yksittäisessä tapauksessa vahva osoitus paluun mahdollisuudesta. Asiaa harkitaan kuitenkin aina ottaen huomioon hakijan yksilöllinen tilanne.

Jatkolupavaiheessa pitää huomioida ulkomaalaislain 54 §:n 5 momentin mukaisesti, että ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen estymisen vuoksi, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos edellisen määräaikaisen luvan myöntämisen aikana vallinneet olosuhteet ovat edelleen voimassa.

1.4 Muut huomioitavat säädökset ja periaatteet

Hallintoasian käsittelyssä on huomioitava turvapaikan- sekä oleskeluluvan hakijan oikeusturvan takeet kuten:

- yhdenvertaisuusperiaate (Perustuslaki (731/1999) 6 §)
- palautuskielto (PL 9 §)
- oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä (PL 21 §)
- perusoikeuksien turvaaminen (PL 22 §)
- palautuskiellon periaate (Ukl 147 §)

Hakemuksen käsittelyssä on huomioitava myös:

- hallinnon yleiset oikeusperiaatteet
- objektiviteetti-, suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuusperiaate
- hallintolain 45 §:n 1 momentti, jonka mukaan päätös on perusteltava ja perusteluissa huomioitava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset
- Ukl 1 §:n, jonka mukaan lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa
- Ukl 5 §:n 1 momentti, jonka mukaan ulkomaalaisen oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä
- Ukl 7 §:n yleiset menettelytavat hallintomenettelyssä
- lapsen edun arviointi on huomioitava kaikessa päätöksenteossa (Ukl 6 §)

Lisäksi on huomioitava kansainvälisen oikeuden velvoitteet kuten Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS), yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26–27/2016) ja yleissopimus lapsen oikeuksista.

2 Ensimmäisen oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä

2.1 Hakemuksen vireilletulo ja menettely

UlkL 52 §:n perusteella myönnettävän oleskeluluvan harkinta voi tulla arvioitavaksi joko viran puolesta tai erillisellä hakemuksella. Oleskelulupa voi tulla harkittavaksi kansainvälistä suojelua, oleskelulupaa tai tilapäistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä.

Oleskelulupa voidaan UlkL 52 §:n perusteella myöntää ainoastaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle.

Ulkomaalaislain 53 §:n 1 momentin mukaan ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaislain 35 §:n mukaan oleskelulupa voidaan myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta, jos se myönnetään 52 §:n perusteella.

Oleskelulupa myönnetään, jos luvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hakijan terveydentilan, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilölliseen inhimillisen synn vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hakija joutuisi kotimaassaan tai hänen haavoittuva asemansa.

Ensimmäisen oleskeluluvan myöntämistä UlkL 52 §:n perusteella harkitaan aina vasta sen jälkeen, kun on ensin harkittu oleskeluluvan myöntämistä sillä perusteella, jolla henkilö on lupaa hakenut (esimerkiksi kansainvälinen suojelu, perheside tai työnteko).

KHO totesi vuosikirjapäätöksessään KHO:2017:43, missä järjestyksessä UlkL 52 a §:n ja UlkL 52 §:n mukaiset edellytykset arvioidaan.

KHO totesi vuosikirjapäätöksessään, että ihmiskaupan uhrin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tultua hylätyksi oli erikseen arvioitava, oliko A hakemuksensa perusteisiin liittyvän synn vuoksi UlkL 52 a tai 52 §:ssä tarkoitettun tarpeessa. Tällöin oli ensin harkittava, täytyivätkö UlkL 52 a §:ssä säädetyt edellytykset ihmiskaupan uhrille tarkoitetun oleskeluluvan myöntämiseksi. Jos nämä edellytykset eivät täytyneet, seuraavaksi oli arvioitava, oliko ihmiskaupan uhrille kuitenkin myönnettävä oleskelulupa UlkL 52 §:ssä tarkoitettusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

Jos sekä ulkomaalaislain 52 §:n että 52 a §:n mukaisen luvan edellytykset täyttyvät, lupa myönnetään ensisijaisesti 52 a §:n perusteella, ellei 52 §:n perusteella annettava oleskelulupa ole hakijan kannalta edullisempi. Ulkomaalaislain 52 §:n perusteella annettava oleskelulupa on edullisempi, kun toinen harkittava lupatyyppejä olisi 52 a §:n 1 momentin perusteella myönnettävä tilapäinen ihmiskaupan uhrin oleskelulupa. UlkL 52 a §:n soveltamisesta on Maahanmuuttovirastossa oma soveltamisohjeensa

Mahdollisen ihmiskaupan uhrin asian käsittelyminen Maahanmuuttovirastossa, jossa käsitellään lyhyesti myös Ulkl 52 d §:n soveltamista.

Asiaa ratkaistaessa pitää lisäksi huomioida, että jos hakijan asiassa täyttyvät luvan edellytykset sekä A- että B-luvan osalta, pitää hakijalle lähtökohtaisesti myöntää A-lupa.

2.1.1 Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus

Useimmiten kyseinen lupa tulee arvioitavaksi kansainvälisen suojelun hakemuksen yhteydessä Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikössä, jolloin arviointi tapahtuu viran puolesta, mikäli kansainvälistä suojelua hakenut hakija ei täytä kansainvälisen suojelun edellytyksiä.

Ulkl 52:n § edellytyksiä ei kuitenkaan arvioida, jos turvapaikanhakijan hakemukseen sovelletaan poissuljentalauseketta (Ulkl 89 §). Tässä tapauksessa henkilölle myönnetään tilapäinen oleskelulupa Ulkl 89 §:n perusteella enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Turvapaikkayksikkö suorittaa ulkomaalaislain 97 §:ssä tarkoitetun turvapaikkatutkinnan, jonka yhteydessä turvapaikkaperusteet selvitetään viranomaislähtöisesti suullisessa turvapaikkapuhuttelussa.

Haavoittuvassa asemassa olevan turvapaikanhakijan asian käsittelyä koskevat erityiset menettelylliset takeet, joista säädetään tarkemmin Ulkl 96 a §:ssä. Maahanmuuttovirasto kiinnittää haavoittuvassa asemassa olevaa turvapaikanhakijaa puhuteltaessa huomiota esimerkiksi tulkin sekä turvapaikkapuhuttelijan sukupuoleen.

Turvapaikkapuhuttelussa selvitetään viranomaislähtöisesti myös merkittävä osa Ulkl 52 §:n perusteella myönnettävän oleskeluluvan edellytyksistä. Hakijalta selvitetään turvapaikkapuhuttelussa kansainvälisen suojelun perusteiden lisäksi laajasti häntä koskevat taustatiedot, kuten henkilöllisyys, siviilisäätty, perhesuhteet, koulutus, ammatti, yhteiskunnallinen asema, kielitaito ja etninen tausta.

Viranomaisella on osana kansainvälisen suojelun hakemusta velvollisuus haavoittuvassa asemassa olevan hakijan tunnistamiseen (vastaanottoL 6 §, menettelydirektiivin 2013/32/EU artikla 24 kohta 1). Maahanmuuttovirasto selvittää turvapaikkatutkinnassa lisäksi hakijan haavoittuvuustekijät, mukaan lukien hakijan terveydentilan, mahdolliset sairaudet sekä käytössä olevan lääkityksen.

Terveydentilan selvittämisen yhteydessä hakijalta selvitetään, mitä hoitoa hän on saanut mahdollisiin sairauksiinsa ennen Suomeen tuloaan. Jos hakija hakee kansainvälistä suojelua yhdessä mukana hakevien lastensa kanssa, selvitetään hakijalta edellä kuvatut asiat myös heidän osaltaan. Jos turvapaikanhakija toimittaa turvapaikkapuhuttelussa selvityksiä terveydentilastaan, otetaan ne vastaan.

Arvio oleskeluluvan edellytysten täyttymisestä perustuu turvapaikkapuhuttelussa suullisesti selvitetyn lisäksi useimmiten myös muuhun kirjalliseen selvitykseen, jota on eritelty tarkemmin luvussa 2.2 Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen.

[Linkki – Luku 2.2 Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen](#)

2.1.2 Oleskelulupaa koskeva hakemus

Kolmannen maan kansalainen tarvitsee lähtökohtaisesti oleskeluluvan oleskellakseen Suomessa. Oleskelulupa voidaan myöntää tilapäistä ja jatkuvaluontoista oleskelua varten, riippuen haetusta ja myönnetystä oleskeluluvasta.

UlkL 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytysten täyttymisen arviointi voi tulla kyseeseen minkä tahansa Suomessa jätetyn oleskelulupahakemuksen yhteydessä, jos asiassa on noussut esiin tai hakija on itse tuonut esiin seikkoja, joiden perusteella UlkL 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytykset voisivat täytyä. Arviointi tehdään ainoastaan Suomessa jätettyjen hakemusten kohdalla, koska lupa voidaan myöntää vain Suomessa olevalle ulkomaalaiselle.

Käytännössä UlkL 52 §:n edellytysten täyttymisen arviointia saatetaan tehdä tilanteissa, jossa

- arvio tehdään viran puolesta, kun hakija ei täytä hakemansa luvan (esimerkiksi perheside) edellytyksiä ja asiassa on viitteitä, joiden perusteella UlkL 52 §:n mukaiset edellytykset voisivat täytyä tai
- hakija on hakenut oleskelulupaa muulla perusteella ja vedonnut hakemuksellaan UlkL 52 §:n mukaisiin edellytyksiin. Kyseistä oleskelulupahakemusta voidaan käyttää tilanteissa, jossa hakija haluaa hakea oleskelulupaa perusteella, jolle ei ole omaa hakemustaan. Hakemuksessa hakijan pitää kertoa yksityiskohtaisesti, minkä erityisen syyn perusteella oleskelulupaa haetaan.

Oleskelulupahakemusten käsittelyssä lähtökohtana on, että hakija itse toimittaa oleskelulupahakemuksen mukana kirjallisesti liitteitä ja selvitystä hakemuksensa tueksi. Viranomaisen selvittämisvelvollisuuteen (hallintolain 31 §:n 1 mom.) kuuluu kuitenkin hankkia sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla viranomaisen arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Kyseessä voi olla esimerkiksi hakijan lähtömaan terveydenhoitojärjestelmää ja hoidon saatavuutta tai saavutettavuutta koskeva maatieto.

Jos hakija ei oma-aloitteisesti toimita asian ratkaisemiseksi riittävää selvitystä, viranomaisen pitää osoittaa, mitä lisäselvitystä asiassa on esitettävä. Selvitystä voidaan pyytää joko kirjallisesti tai järjestämällä suullinen kuuleminen.

Jos hakija esittää oleskelulupahakemuksensa yhteydessä kansainväliseen suojeluun liittyviä perusteita tai vetoaa uhkaan kotimaassaan, hakijalle pitää ilmoittaa mahdollisuudesta hakea erikseen turvapaikkaa. Jos hakija ei hae turvapaikkaa, käsitellään hakemus normaalisti lupa- ja kansalaisuusyksikössä.

Mahdollisessa kielteisessä päätöksessä tuodaan esiin, että hakijalle on kerrottu mahdollisuudesta hakea turvapaikkaa, mutta hakija ei ole sitä tehnyt. Kielteinen päätös ei poista hakijalta mahdollisuutta hakea myöhemmin turvapaikkaa Suomesta.

Vaikka oleskeluluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella ei edellytä voimassaolevaa matkustusasiakirjaa, voidaan hakijalta tarvittaessa pyytää kotimaan passia henkilöllisyyden selvittämiseksi. Hakijalle lähetettävässä täydennyspyynnössä pitää mainita matkustusasiakirjan liittyvän tässä yhteydessä nimenomaan henkilöllisyyden selvittämiseen eikä oleskeluluvan edellytyksien täyttymiseen. Kansallista passia ei koskaan pyydetä silloin, jos hakijalla on vireillä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus.

2.1.3 Luvan epäminen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi

UlkL 36 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Siten myös UlkL 52 §:ään perustuva oleskelulupa voidaan tapauskohtaisesti jättää myöntämättä luvan edellytysten täyttymisestä huolimatta, jos hakijan katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta (YJT). Kokonaisarviossa on huomioitava se, millä perusteella oleskeluluvan UlkL 52 §:n edellytysten on arvioitu täyttyvän ja toisaalta punnittava tätä seikkoihin, jotka puoltavat luvan epäämistä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisen vuoksi. Tarkemmin ottaen punninnassa on huomioitava:

- UlkL 52 §:n perusteiden painavuus eli se, millaisiin olosuhteisiin hakija joutuisi, jos hänet palautettaisiin kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, kun otetaan huomioon kaikki hakijan haavoittuvuustekijät eli ulkomaalaislain 52 §:n mukaiset perusteet oleskeluluvan myöntämiseksi (terveydentila, Suomeen syntyneet siteet tai muu yksilöllinen inhimillinen syy) sekä lapsen etu ja toisaalta
- se miten vakavista rikoksista hakijaa epäillään? Onko hakijaa tuomittu vakavista rikoksista? Miten pitkä aika rikoksista on kulunut? Onko asiassa kyse yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavasta todellisesta välittömästä ja riittävän vakavasta uhasta?

Arviossa pitää lisäksi huomioida perustuslain 9 §:n ja ulkomaalaislain 147 §:n mukainen palautuskielto. UlkL 52 §:n mukaista oleskelulupaa ei voida jättää myöntämättä, jos hakijan olosuhteet ovat sellaiset, että hän joutuisi kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi tai maasta poistaminen rikkoisi jollain muulla tavoin palautuskieltoa. Hakijan rikosepäilyjen ja -tuomioiden merkityksestä jatkoluvan myöntämistä koskevassa harkinnassa ohjeistetaan tarkemmin luvussa 3.2 Jatkoluvan myöntäminen, kun edellinen lupa myönnetty UlkL 52 §:n perusteella.

[Linkki – Luku 3.2 Jatkoluvan myöntäminen, kun edellinen lupa on myönnetty UlkL 52 §:n perusteella](#)

KHO otti vuosikirjapäätöksessään KHO:2021:121 kantaa YJT-perusteen arvioimiseen.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että arvioitaessa sitä, muodostaako henkilö ulkomaalaislaissa tarkoitetun vaaran yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, on suoritettava tapauskohtainen harkinta. Jotta henkilön voitaisiin katsoa vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, on asiassa oltava kyse yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavasta todellisesta, välittömästä ja riittävän vakavasta uhasta. Arvio henkilön muodostamasta uhasta perustuu arvioon henkilön käyttäytymisestä tulevaisuudessa. Henkilön ei voida katsoa olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle vain sillä perusteella, että hän on epäiltynä rikoksena rangaistavasta teosta tai on saanut tällaisesta teosta rikostuomion, vaan arvion on perustuttava tapauskohtaiseen harkintaan, jossa on otettava huomioon myös muut olosuhteet, kuten teon laatu ja vakavuus sekä teosta kulunut aika. Mikäli kysymys on vasta epäilyn asteella olevasta teosta, myös rikosepäilyn uskottavuudella on merkitystä. Päätöksestä pitää tällöin käydä riittävällä tavalla ilmi, mitä rikosepäilyä koskevaa selvitystä on saatu ja miten sitä on arvioitu.

KHO katsoi, ettei se, että rikosasia on vasta epäilyn asteella Maahanmuuttoviraston tehdessä päätöstään, ole sellaisenaan este katsoa henkilön muodostavan vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Kuitenkin, kun kysymys on rikosepäilystä, myös rikosepäilyyn liittyvällä yleisellä uskottavuudella on merkitystä.

2.2 Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen

Arvio Ulkl 52 §:ään perustuvan oleskeluluvan edellytysten täytymisestä voi perustua turvapaikkapuhuttelussa tai oleskelulupahakemuksen yhteydessä saadun selvityksen lisäksi myös kirjallisiin lisäselvityksiin.

Alla on listattu yleisimpiä kirjallisia selvityksiä, jotka voivat tulla huomioitavaksi arvioitaessa luvan edellytysten täyttymistä. Huomioi, että alla oleva listaus ei kuitenkaan ole tyhjentävä ja arvio voi perustua myös muuhun kirjalliseen selvitykseen. Kirjallisten selvitysten pyytämiseen tai hankkimiseen liittyvästä yleisestä menettelystä ohjeistetaan tarkemmin yksikkökohtaisesti, eikä ohjeistusta ole sisällytetty tähän soveltamisohjeeseen. Oleskelulupahakemuksen osalta liitteiden ja selvitysten toimittamisesta on ohjeistettu myös yleisesti luvussa 2.1.2 Oleskelulupaa koskeva hakemus.

[Linkki - Luku 2.1.2 Oleskelulupaa koskeva hakemus](#)

Huomioitavia kirjallisia selvityksiä voivat olla esimerkiksi:

- lääkärinlausunto, epikriisi tai vastaanottokeskukselta suoraan pyydettyvät hakijan terveystiedot
 - Pitää huomioida, että lääkärintarkastus voidaan järjestää hakijalle kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä tietyin edellytyksin Maahanmuuttoviraston kustantamana. Maahanmuuttoviraston aloitteesta järjestettävää lääkärintarkastusta ei tule käyttää hakijan terveydentilan selvittämiseen, jos se liittyy

oleskeluluvan myöntämiseen yksilöllisen inhimillisen syyn, maasta poistumisen estymisen, ihmiskaupan uhriksi joutumisen tai muun syyn perusteella.

- Arvioitaessa Ulkl 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytyksiä on joka tapauksessa huomioitava kaikki hakemukseen siihen saakka toimitettu terveydentilaa koskeva selvitys riippumatta siitä, onko selvitystä pyydetty Maahanmuuttoviraston toimesta vai ei.
- Hakijaa voidaan myös pyytää omakustanteisesti toimittamaan lääkärintodistus, jos edellytykset Maahanmuuttoviraston maksamaan lääkärintarkastukseen eivät täyty. Lisäksi hakijalta, hänen avustajaltaan tai vastaanottokeskuksesta voidaan pyytää myös jo olemassa olevia hakijaa koskevia terveydellisiä asiakirjoja.
- psykologin tai psykoterapeutin lausunto
- sosiaalityöntekijän lausunto
- edustajan tai edunvalvojan lausunto
- lääketieteellisen hoidon saatavuutta ja saavutettavuutta koskeva lähtömaatieto
- Lääketieteellisen hoidon saatavuudella tarkoitetaan sitä, onko jokin lääketieteellinen hoito (sisältäen lääkityksen) olemassa ja riittävää vähintään yhdessä lähtömaan hoitolaitoksessa tiettyä ajankohtana. Saatavuutta selvitetään yleensä suhteessa maan pääkaupunkiin. Toissijaisesti voidaan selvitys tehdä suhteessa muuhun maan suureen kaupunkiin, jos se on hakijan kotipaikka.
- Lääketieteellisen hoidon saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, onko hakijalla todellisuudessa mahdollisuutta saada tarvittavaa hoitoa tai lääkitystä lähtömaassa, kun otetaan huomioon taloudelliset, maantieteelliset ja poliittiset lähtökohdat. Saavutettavuutta koskevalla kyselyllä voidaan esimerkiksi selvittää, onko jollain tiettyyn etniseen, uskonnolliseen tai muuhun yhteiskunnalliseen ryhmään kuuluvalla, kuten naisella, lapsella tai vammaisella henkilöllä yhtäläinen pääsy hoitoon.
- Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) puoleen on mahdollista kääntyä esimerkiksi tartuntatauteja tai lääkityksiä koskevissa kysymyksissä. Migri voi tarvittaessa pyytää esimerkiksi turvapaikkahakemuksen käsittelyn yhteydessä THL:n asiantuntijoiden kannanottoa vakavien tartuntatautien hoitomahdollisuuksiin eri maissa. Yhteydenotosta on syytä sopia yhdessä esihenkilön kanssa.
- kotialueen humanitaarista tilannetta koskeva lähtömaatieto.

2.3 Soveltaminen ja kokonaisharkinta

Oleskeluluvan myöntäminen Ulkl 52 §:n perusteella perustuu aina tapauskohtaiseen ja yksilölliseen kokonaisharkintaan, jossa pitää huomioida hakijan yksilölliset olosuhteet ja mahdolliset haavoittuvuustekijät yhdessä, ja jossa kaikkia asiaan liittyviä kohtuullisuusperusteita punnitaan toisiinsa nähden. Käytännössä Ulkl 52 §:n soveltamisessa on usein kyse useamman eri

olosuhteen välisestä punninnasta tai olosuhteiden kumulatiivisesta vaikutuksesta yhdessä.

Tuomioistuimet ovat korostaneet sitä, että asiassa on aina arvioitava hakijan yksilöllistä tilannetta kokonaisuudessaan.

Asiaan voi liittyä seikkoja, jotka eivät yksittäisinä riitä perusteeksi oleskeluluvan myöntämiselle, mutta kun ne otetaan harkinnassa huomioon kokonaisuutena, voivat luvan myöntämisen edellytykset täytyä.

Kokonaisharkintaa tehdessä pitää jokaisen yksittäisen tapauksen kohdalla huomioida asiassa esille tulleet ja saadut selvitykset, jotka voivat hakemuskohtaisesti vaihdella. Turvapaikkamenettelyssä sekä oleskelulupaharkinnassa saatujen selvitysten välillä on monesti eroa, joten kokonaisharkinnassa pitää punnita niitä seikkoja, jotka ovat tiedossa ja joita on pyritty selvittämään.

Seuraava lista ei ole tyhjentävä, vaan esimerkinomainen koonti niistä seikoista, jotka pitää huomioida:

- hakijan ikä
- sukupuoli
- fyysinen ja psyykinen terveydentila
- toimintakyky arkisessa elämässä
- turvaverkko kotimaassa
- koulutus ja työhistoria
- kotialue
- kielitaito
- mahdollinen vähemmistöryhmään kuuluminen (esimerkiksi etninen tausta)
- mahdollinen ihmiskaupan uhriksi joutuminen
- siviilisäätö
- perheellisyys
- lapsen etu
- sekä hakijan Suomeen syntyneet siteet.

Jos UlkL 52 §:ää sovelletaan perheeseen, pitää kokonaisarviossa huomioida kunkin perheenjäsenen yksilölliset olosuhteet ja niiden vaikutukset suhteessa koko perheeseen. Lapsen etu on aidosti otettava huomioon paitsi lapsen omaa oleskeluoikeutta koskevassa harkinnassa, myös esimerkiksi lapsen vanhempaa/huoltajaa koskevassa päätöksessä ja siinä tehtävässä kokonaisharkinnassa. Lapsen edun arvioiminen ei ole muusta päätöksenteosta irrallinen elementti, vaan koko päätösharkintaa läpikäyvä teema, joka pitää aina huomioida. Lapsen edusta tarkemmin soveltamisohjeessa *Lapsen asian käsittely ja päätöksenteko Maahanmuuttovirastossa*.

2.4 Terveydentila ja siihen liittyvä kokonaisharkinta

Hallituksen esityksen perustelujen valossa UlkL 52 §:ään perustuvan oleskeluluvan myöntäminen yksinomaan terveydentilan vuoksi

edellyttäisi sitä, että olosuhteet kotimaahan palatessa olisivat hakijan terveydentilan kannalta vakavia.

Hakijan tarvitseman välttämättömän hoidon tason tai saatavuuden tulisi lyhentää henkilön elinikää tai aiheuttaa huomattavaa ruumiillista tai henkistä kärsimystä.

Hallituksen esityksen mukaan yksittäisessä tapauksessa täytyisi lisäksi olla muita seikkoja, jotka tekisivät kotimaahan palaamisen inhimillisesti katsoen poissuljetuksi vaihtoehdoksi. Esimerkki tilanteesta, joissa hallituksen esityksessä mainittuja muita seikkoja ei edellytettäisi, voisi olla tilanne, jossa hoidon taso tai saatavuus voisi johtaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 3 artiklan (kidutuksen kieltö) vastaiseen tilanteeseen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on katsonut, että vakavasti sairaan henkilön maasta poistaminen voi myös hyvin poikkeuksellisesti johtaa EIS 3 artiklan vastaiseen tilanteeseen ja palautuskiellon rikkomiseen. EIT:n tuomion mukaan tällainen tilanne on käsillä, jos asiassa on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että vaikka henkilö ei ole välittömässä kuolemanvaarassa, olisi todellinen riski siitä, että asianmukaisen hoidon tai hoitoon pääsyn puuttuessa vastaanottavassa valtiossa, hän altistuisi vakavalle, nopealle ja peruuttamattomalle terveydentilan heikkenemiselle, joka aiheuttaisi voimakasta kärsimystä tai elinajanodotteen merkittävää lyhenemistä.

Palautuskieltö voi kuitenkin vain hyvin poikkeuksellisesti estää palauttamisen terveydellisillä syillä.

KHO 20.12.2018 taltio 6071; Ghana; diabetes ja munuaisten vajaatoiminta; palautuskieltö; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta.

KHO katsoi, että asiassa oli kysymys siitä, onko Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 3 artiklan ja Ulkl 147 §:n ilmentämä palautuskieltö esteenä valittajan käännyttämiseksi hänen kotimaahansa Ghanaan, kun otettiin huomioon hänen terveydentilastaan ja olosuhteistaan saatu selvitys.

Valittaja sairasti tyypin II diabetesta ja hänellä oli lisäksi todettu lukuisia diabeteksen lisä- ja liitännäissairauksia. Loppuvaiheen munuaisten vajaatoiminnan vuoksi valittaja kävi hemodialyysihoidossa kolme kertaa viikossa. Ilman dialyysihoitoa valittaja menehtyisi.

KHO viittasi ratkaisussaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tuomioon Paposhvili v. Belgia (13.12.2016), jossa EIT katsoi, että vakavasti sairaan henkilön poistaminen maasta voi poikkeuksellisesti johtaa EIS:n 3 artiklan vastaiseen tilanteeseen. EIT:n tuomion mukaan tällainen tilanne on käsillä, jos asiassa on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että vaikka henkilö ei ole välittömässä kuolemanvaarassa, olisi todellinen riski siitä, että asianmukaisen hoidon tai hoitoon pääsyn puuttuessa vastaanottavassa valtiossa, hän altistuisi vakavalle, nopealle ja peruuttamattomalle terveydentilan heikkenemiselle, joka aiheuttaisi voimakasta kärsimystä tai elinajanodotteen merkittävää lyhenemistä.

Palautuskiellon loukkauksen vaaraa koskeva väite on tutkittava huolellisesti, ja palauttamisen ennakoitavissa olevat seuraukset on arvioitava sekä kohdevaltion yleinen tilanne että maasta poistettavan henkilön yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen. Viranomaisten on lisäksi arvioitava, missä määrin henkilöllä on tosiasiallisesti mahdollista päästä hoidon piiriin kohdevaltiossa. Tällöin on huomioitava lääkityksen ja hoidon kustannukset, sosiaalisten siteiden ja perhesiteiden olemassaolo sekä hoitoon pääsyn edellyttämän matkan pituus. Jos henkilön palauttamisen seurauksista jää vakava epäily, on palautuksen edellytyksenä palauttavan valtion kohdevaltiolta hankkimat yksilölliset ja riittävät takeet siitä, että asianmukaista hoitoa on tarjolla ja saatavilla asianomaiselle henkilölle siten, ettei hän joudu 3 artiklan vastaiseen tilanteeseen.

KHO totesi, ettei valittajan kotimaassa saatavan terveydenhoidon kallis hinta tai saatavilla olevan hoidon taso riitä perusteeksi oleskeluluvan myöntämiselle. Poikkeuksellisissa tilanteissa vakavasti sairaan henkilön palauttaminen kotimaahansa saattaa kuitenkin muodostaa EIT:n tuomiossa tarkoitetun EIS:n 3 artiklan vastaisen tilanteen. KHO katsoi, ettei valittajan terveydentilasta ja hänen olosuhteistaan kotimaassaan saadun selvityksen sekä yleisellä tasolla olevien maatietojen perusteella voitu varmistua siitä, että hänellä olisi kotimaassaan saatavilla riittävää ja asianmukaista hoitoa siten, että hänen kohdallaan ei muodostuisi todellista riskiä epäinhimillisestä kohtelusta.

KHO totesi, että valittajalle on myönnettävä oleskelulupa Ulkl 52 §:n nojalla, elleivät Suomen viranomaiset saa Ghanan viranomaisilta yksilöllisiä ja riittäviä takeita siitä, että valittajalle on tarjolla ja tosiasiallisesti saatavilla sellaista asianmukaista hoitoa, jolla varmistetaan, ettei hän altistu vakavalle, nopealle ja peruuttamattomalle terveydentilan heikkenemiselle palautettaessa.

Luvan myöntämisen kokonaisuarkinnassa pitää kuitenkin aina huomioida hakijan yksilölliset olosuhteet kokonaisuutena. Kun arvioidaan oleskeluluvan myöntämistä terveydentilan vuoksi, merkittäviä huomioon otettavia tekijöitä ovat käytännössä usein olleet kotimaan turvaverkko tai sen puuttuminen, hakijan kotialue ja lapsen etu.

Kotimaan turvaverkolla on vaikutusta erityisesti tilanteissa, joissa hakija kärsii sellaisista vakavista terveydellisistä tai mielenterveydellisistä ongelmista, jotka vaikuttavat oleellisesti häneen kykyynsä hakeutua hoitoon, asettua alueelle ja työllistyä. Turvaverkon merkitys korostuu hakijoilla, joiden kyky elättää itseään ja hakeutua hoitoon on alentunut ja he tarvitsevat siihen tukea.

Hakijan kotialueella voi olla vaikutusta tilanteissa, jossa hakijan välttämättömästi tarvitsemaa hoitoa, kuten erikoissairaanhoitoa, on saatavilla vain maantieteellisesti rajatuilla alueilla, usein pääkaupunkiseudulla. Edellä kuvatussa tapauksessa pitää huomioida hakijan yksilölliset olosuhteet ja niiden vaikutus hakijan tosiasiallisiin mahdollisuuksiin hakeutua hoidon piiriin. Tällaisia olosuhteita voivat olla esimerkiksi hakijan ikä tai terveydentilasta johtuva toimintakyky. Myös välttämättömän terveydenhoidon jatkuvuudella ja siten matkustamistarpeen tiheydellä voi olla merkitystä kokonarviossa, kun huomioidaan yhdessä hakijan yksilölliset olosuhteet.

Hakijan kuuluminen syrjittyyn vähemmistöryhmään (esimerkiksi etninen tausta, uskonto tai kansalaisuudettomuus) tai **sukupuoli** voivat myös joissain tapauksissa vaikuttaa hoidon saavutettavuuteen, jos maatietojen valossa vähemmistöryhmään kuuluvien hoitoon pääsy on rajoitettua tai jos hakija tarvitsee matkustamiseen miespuolisen saattajan. Lisätietoja päätöksenteon tueksi voi tarvittaessa pyytää maaryhmän asiantuntijalta.

Lapsiperheiden kohdalla terveydellisten seikkojen vaikutukset pitää huomioida suhteessa koko perheeseen. **Lapsen etu** pitää aina huomioida osana Ulkl 52 §:n mukaista arviota, jos perheessä on alaikäisiä lapsia ja epäselvissä tilanteissa asia on tulkittava hakijoiden eduksi. Tilanteessa, jossa yhdellä tai useammalla perheenjäsenellä on vakavia fyysisiä tai mielenterveydellisiä ongelmia, pitää kiinnittää huomiota siihen, miten vanhempi tai vanhemmat kykenevät huolehtimaan perheen elannon hankkimisesta ja jokapäiväisestä arjesta, ovatko terveysongelmista kärsivä vanhempi tai vanhemmat ylipäätään kykeneviä huolehtimaan lapsistaan ja vaikuttavatko lapsen terveydelliset ongelmat merkittävästi perheen elämään.

KHO:2017:42 (vuosikirjapäätös) 20.3.2017; Nigeria; yksinhuoltaja ja 2 lasta; huoltajan terveydentila; hylätty.

KHO arvioi ratkaisussa, tulisiko yksinhuoltajalle ja hänen lapsilleen myöntää oleskeluluvat Ulkl 52 §:n perusteella huoltajan terveydentilan vuoksi. Kaikki valittajat olivat Nigerian kansalaisia. Perheellä oli sukulaisia Nigeriassa, joihin he eivät tosin olleet pitäneet yhteyttä. Huoltajalla oli perussairauksina verenpainetauti ja uniapnea, joiden lisäksi hän sairasti keskivaikeaa masennusta. Perheen 5-vuotias lapsi ei ollut oppinut puhumaan ja asiaa selviteltiin Suomessa terveydenhoitajalla.

KHO katsoi, että huoltajan terveydentilaa ei korkean verenpaineen ja uniapnean vuoksi voitu pitää sellaisena, että hänen palauttamisensa Nigerian olosuhteet huomioon ottaen lyhentäisi hänen elinaikaansa tai aiheuttaisi huomattavaa ruumiillista tai henkistä kärsimystä. Huoltajan oli esitetty tarvitsevan lääkitystä ja säännöllisiä terapiakäyntejä masentuneisuuteensa. Hänen oli mahdollista saada fyysisen ja psyykkisen terveydentilansa mahdollisesti edellyttämää hoitoa Nigeriassa sekä NAPTIP:lta (Nigeriassa ihmiskaupan vastaista työtä tekevä kansallinen virasto) että julkisen ja yksityisen terveydenhuollon toimijoilta.

KHO katsoi, ettei perheen tilanne ollut sellainen, ettei heidän inhimillisesti arvioiden voitaisi edellyttää palaavan kotimaahansa. Heille ei ollut osoitettu syntyneen erityisiä siteitä Suomeen. Edellytyksiä oleskeluluvan myöntämiseksi Ulkl 52 §:ssä tarkoitettusta yksilöllisestä inhimillisestä syytä ei siten ollut käsillä.

KHO:2017:99; (vuosikirjapäätös) Kongon demokraattinen tasavalta, terveydentila ja muut henkilökohtaiset olosuhteet; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu Ulkl 52 §:n nojalla myönnettävää oleskelulupaa ja käännättämistä koskevilta osin.

Valittaja haki turvapaikkaa ja asiassa oli pidetty uskottavana sitä, että valittaja oli ollut lapsisotilaiden koulutusleirillä vuosina 1996–2000 ja häntä oli kidutettu.

KHO:lle esitetyn psykiatrian erikoislääkärin lausunnon mukaan valittajalla oli monenlaisia traumaperäisiä oireita ja dissosiativisia tiloja. Valittajalla oli myös fyysisiä oireita, kipuja ja ongelmia. Yhteenvedona lausunnossa oli esitetty, että valittaja oli traumatisoitunut vakavasti jo lapsuudessaan. Fysioterapeutin lausunnon mukaan valittaja kärsi jatkuvasta ja invalidisoivasta päänsärystä ja selkäkivusta. Valittajan asiassa ei katsottu täyttyvän kansainvälisen suojelun edellytykset.

KHO totesi ratkaisussaan, että esitettyjen lääkärinlausuntojen mukaan valittajalla oli monenlaisia fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia. Psykiatrian erikoislääkärin lausunnon mukaan valittaja kärsi vakavista psyykkisistä traumaoireista. Lausunnon mukaan valittaja oli traumatisoitunut vakavasti jo lapsuudessaan. KHO katsoi, että ottaen huomioon sen, että valittaja oli joutunut jo 11-vuotiaana vasten omaa ja perheensä tahtoa useiksi vuosiksi lapsisotilaiden koulutusleirille, sekä valittajan tilanteesta ja terveydentilasta muutoin kokonaisuudessaan saatu selvitys, tulee valittajalle myöntää oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:n nojalla yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

KHO 3.6.2019 taltio 2639; Irak; lapsiperhe; terveydentila ja muut henkilökohtaiset olosuhteet; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu UIKL 52 §:n nojalla myönnettävää oleskelulupaa ja käännyttämistä koskevilta osin.

KHO arvioi ratkaisussa valittajien yksilöllisten olosuhteiden vaikutusta yhden valittajan tarvitseman välttämättömän hoidon saatavuuteen ja tosiasialliseen saavutettavuuteen Irakissa. Valittajina oli irakilaisperhe, jonka molemmat vanhemmat olivat kuuromykkiä ja yhdellä lapsista oli diagnosoitu dyskineettinen CP-vamma ja epilepsia iskeemisen aivovaurion pohjalta.

KHO totesi, ettei valittajien kuuromykkyys ja luku- ja kirjoitustaidottomuus ollut itsessään sellainen seikka, jonka vuoksi oleskelulupien epäämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Myöskään lapsen terveydentila (dyskineettinen CP-vamma, epilepsia, lievä älyllinen kehitysvamma ja dysartria) itsessään ei johtanut oleskeluluvan edellytysten täyttymiseen, vaan lapsen tarvitsemaa hoitoa oli sinänsä saatavilla valittajien kotialueella, eikä hänen maasta poistamisensa uhkasi välittömästi hänen terveyttään.

KHO katsoi kuitenkin, että vammaisen lapsen erityisen haavoittuvaa asemaa lisää edelleen vanhempien kuuromykkyys, jonka yhdistettynä heidän luku- ja kirjoitustaidottomuuteensa voidaan arvioida olennaisella tavalla vaikeuttavan heidän kykyään turvata vammaisen lapsensa pääsy tämän tarvitsemaan hoitoon. Asiassa saadun selvityksen mukaan lapsi oli kotimaassaan ainakin ajoittain jäänyt vaille terveydentilansa edellyttämää kiireellistä hoitoa, minkä voitiin arvioida aiheuttaneen hänelle ruumiillista kärsimystä. Painavat lapsen etuun, ja erityisesti vammaisen lapsen etuun liittyvät seikat puolsivat sitä, että valittajille myönnetään oleskeluluvat yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

KHO 23.11.2020; Venezuela; iäkäs henkilö; hoidon saatavuus; turvaverkottomuus. Migrin ja HaO:n päätökset kumottu oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta.

Valittaja oli iäkäs ja sairasti muun muassa muistisairautta ja oli toimittanut hakemuksensa tueksi useita lääkärinlausuntoja. Päätöksessään KHO totesi, että valittaja sairastaa etenevää muistisairautta, joka asettaa hänet haavoittuvaan asemaan. Valittajan terveydentilasta saadun selvityksen perusteella hänen ei voida olettaa kykenevän huolehtimaan itsestään itsenäisesti, vaan hän on ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarpeessa. Hoidon saamatta jääminen haittaisi vakavasti muutoksenhakijan terveyttä. Asiassa on siten kysymys siitä, ovatko olosuhteet kokonaisuudessaan valittajan kotimaassa sellaiset, että kotimaahan palaaminen olisi inhimillisesti katsoen poissuljettua. Asiassa saadun selvityksen mukaan valittajalla ei ole kotimaassaan lähisukulaisten tai muiden muodostamaa turvaverkostoa. MedCOL:n kautta ei myöskään ole ollut saatavissa ajantasaista maakohtaista tietoa tarvittavan hoidon saatavuudesta.

KHO katsoi päätöksessään, ettei asiassa ole riittävää selvitystä siitä, että valittajalla olisi kotimaassaan mahdollisuus saada hänen terveydentilansa ja haavoittuva asemansa huomioon ottaen välttämätöntä hoitoa. Siten oleskeluluvan epäminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa ja sen aiheuttaman haavoittuvan aseman vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon kotimaan olosuhteet. KHO palautti asian Migrille UlkL 52 §:n mukaisen luvan myöntämistä varten.

KHO 7.5.2020 taltio 2018; Irak; lapsiperhe; lapsen terveydentila; hoidon saatavuus kotimaassa; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta.

Irakilainen lapsiperhe haki Suomesta turvapaikkaa vuonna 2016. Lapsella oli todettu Suomessa I tyypin diabetes, johon hän oli saanut hoitoa. Kyseessä on sairaus joka hoitomattomana johtaa kuolemaan ja vaatii säännöllistä insuliinihoitoa ja verensokerin seurantaa. Migrin KHO:lle toimittaman lausunnon yhteydessä annetun selvityksen mukaan diabetekseen tarvittavia lääkkeitä ja hoitoa ei ole saatavana valittajien kotipaikassa, vaan lähimmillään Bagdadista, joka on noin 100 kilometrin etäisyydellä valittajien kotipaikasta. KHO arvioi päätöksessään, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon valittajien yksilöllisten olosuhteiden vaikutus alaikäisen pojan tarvitseman välttämättömän hoidon saatavuuteen ja tosiasialliseen saavutettavuuteen Irakissa. Valittajien kotipaikan olosuhteista saatu selvitys huomioon ottaen asiassa ei ole kohtuullisia takeita siitä, että alaikäinen poika saisi tulevaisuudessa tarvitsemaansa hoitoa diabetekseensä Irakissa.

KHO katsoi päätöksessään, että asiassa esitetyissä poikkeuksellisissa olosuhteissa ja ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuudessaan, mukaan lukien alaikäisen pojan sairauden vaatima välttämätön lääkitys ja hoito, Maahanmuuttoviraston lausunnossa esitetty selvitys diabeteslääkkeiden ja hoidon saatavuudesta valittajan kotialueella,

epävarmuudet insuliinin asianmukaisessa säilytyksessä valittajien kotipaikassa sekä saatu selvitys alaikäisen pojan psyykkisestä terveydentilasta, muuttumattomien olosuhteiden tärkeydestä hoidon tuloksellisuuden kannalta sekä lapsen etu, valittajille on myönnettävä oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:n nojalla yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Asia palautettiin Migrille oleskeluluvan myöntämistä varten Ulkl 52 §:n perusteella.

Migrin päätös 7.5.2020; Irak; vaikeat psyykkiset sairaudet; YJT, turvaverkon puute; lupa myönnetty.

Helsingin hallinto-oikeus hylkäsi hakijan valituksen kansainvälisen suojelun osalta, mutta palautti asian Migrille uudelleen käsiteltäväksi 52 §:ään perustuvan oleskeluluvan arvioimiseksi. Hakija oli toimittanut Helsingin hallinto-oikeudelle uutta selvitystä terveydentilastaan. Hakijalla oli diagnosoitu sopeutumishäiriö, sekamuotoinen ahdistus- ja masennusreaktio, ei-elimellinen unettomuus sekä määrittämätön psykoosi ja paranoidinen skitsofrenia. Hakija oli muun muassa ollut tarkkailussa psykiatrisella osastolla noin viikon ajan. Lääkärinlausunnon mukaan hakijan oireet olivat kroonisia ja hän tarvitsi psykiatrisen erikoissairaanhoidon seurantaa. Migri katsoi maatietoon viitaten, että hakijan kotikaupungissa Irakissa oli saatavilla psykiatrin ja psykologin tarjoamaa psykoosihoitoa. Migri totesi, että maatiedon mukaan hakijan kotikaupungissa oli kuitenkin pulaa niin psykiatrian hoitohenkilökunnasta, kuin osastopaikoistakin. Lisäksi Migri totesi, ettei hakijan kotikaupungissa ollut saatavilla toista hakijan tarvitsemista psykoosin hoitoon tarkoitetuista lääkkeistä.

Migri katsoi, ettei se ollut voinut varmistua siitä, että hakijalla olisi kotimaassaan sellainen turvaverkko, joka varmistaisi hänen hoitoon pääsyn. Migri katsoi, ettei asiassa esitetyn selvityksen perusteella voitu siten riittävällä tasolla varmistua siitä, etteivät hakijan tarvitseman hoidon jatkuvuus ja tukitoimien saatavuus vaarantuisi. Migri totesi lisäksi, että hakijan krooniset ja pitkäkestoiset terveysongelmat todennäköisesti vaikeuttaisivat hakijan hoitoon pääsyä sekä elatuksen hankkimisen jatkuvuutta. Turvaverkon tulisi siten yleisen tuen lisäksi tarjota hakijalle taloudellista tukea.

Hakija oli päätöksentekohetkellä syytettynä lievistä pahoinpitelystä ja hänellä oli rekisterissään merkinnät näpistyksestä, huumausaineen käyttörikoksesta sekä aggressiivisesta käytöksestä päihtyneenä julkisella paikalla. Migri katsoi, että koska rikokset olivat kuitenkin laadultaan lieviä, ei hakijan katsottu merkittävästi vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Migri katsoi, ettei rikoksilla ollut painavaa merkitystä oleskeluluvan saamisen tarpeen kannalta yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Hakijalle myönnettiin oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella.

Helsingin hallinto-oikeus 17.7.2018; Venäjä; iäkäs muu omainen; terveydentila; valitus hylätty (ei valitettu KHO:een).

Migri ei myöntänyt valittajalle oleskelulupaa muuna om aisena, eikä yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

HaO totesi, että asiakirjaselvityksen perusteella valittaja oli tarvinnut reisiluon kaulan murtuman takia apua jokapäiväisessä elämässään. Valittajan terveydentilasta ei oltu esitetty ajantasaista lääkärinlausuntoa. HaO katsoi, että Venäjällä oli kuitenkin mahdollista saada valittajan terveydentilan edellyttämää hoitoa ja muita tarvittavia palveluita. Kun lisäksi otettiin huomioon, että valittajan tyttärellä oli mahdollisuus vierailta äitinsä luona Venäjällä ja tukea häntä taloudellisesti, valittajan ei voitu katsoa olevan täysin riippuvainen Suomessa asuvista omaisistaan ikänsä tai terveydentilansa perusteella.

HaO katsoi, ettei asiassa ilmennyt perusteita myöskään oleskeluluvan myöntämiseksi UlkL 52 §:n 1 momentissa tarkoitetusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

Migri 25.6.2018; Ukraina; muu omainen; pitkälle edennyt parantumaton syöpä; lupa myönnetty.

Migri ei myöntänyt hakijalle oleskelulupaa perhesiteen perusteella, koska hänen ei katsottu olevan sillä tavalla riippuvainen Suomessa asuvasta perheenkokoajasta, että hän ei voisi jatkaa elämistään kotimaassaan. Saadun selvityksen perusteella hakija oli saanut sairauteensa hoitoa kotimaassaan. Asiassa ei oltu esitetty luotettavaa asiakirjaselvitystä siitä, ettei hakijalla olisi mahdollisuutta saada kotiapua ja sairaanhoitoa kotimaassaan. Hakijan ei voitu siten katsoa olevan riippuvainen juuri perheenkokoajasta terveydentilansa vuoksi.

Oleskeluluvan epäämistä hakijalta oli kuitenkin pidettävä yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi ilmeisen kohtuuttomana ottaen huomioon hakijan pitkälle edenneen sairauden, johon hakijan odotettiin lähitulevaisuudessa menehtyvän, sekä hakijan perhesiteet Suomessa ja sen, ettei hakijalla ollut kotimaassaan läheisiä. Hakijalle myönnettiin oleskelulupa UlkL 52 §:n perusteella.

Migri 6.9.2018; Irak; puoliso; vaikeat psyykkiset sairaudet; lupa myönnetty.

Hakijalle ei myönnetty oleskelulupaa perhesiteen perusteella, koska hänen katsottiin kiertävän maahantuloa koskevia säännöksiä UlkL 36.2 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Asiassa esitetyn asiakirjaselvityksen mukaan hakija oli määrätty Suomessa mielenterveyslain mukaiseen tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon.

Hoitoonmäärämissä päätöksissä todettiin hakijan olevan mielisairas ja mielisairautensa vuoksi hoidon tarpeessa. Hoitoon toimittamatta jättäminen pahentaisi olennaisesti hakijan mielisairautta, terveyttä ja turvallisuutta sekä muiden henkilöiden turvallisuutta. Muut mielenterveyspalvelut olivat

riittämättömiä. Hakijaa hoidettiin psykoottistasoisen harhaluuloisuuden vuoksi injektiomuotoisella lääkityksellä kuukausittain pistoksina. Lääkärintlausunnon mukaan hakija oli toipumassa vaikeasta psykoosista ja mahdollisesti hänen nykyiset muistivaikeutensa johtuivat siitä. Lähtömaatiedon mukaan Irakissa oli verraten helposti saatavilla terveyspalveluita ja maassa oli ollut aktiivinen mielenterveysohjelma vuodesta 2013 lähtien. Irakissa oli lisäksi päteviä ja ammattitaitoisia psykiatreja, ja strategioita tasokkaiden mielenterveyspalveluiden saatavuudelle oli kehitetty. Irakissa saatavilla olevista mielenterveyspalveluista huolimatta Migri katsoi kuitenkin, että oleskeluluvan epäämistä oli pidettävä ilmeisen kohtuuttomana ottaen huomioon hakijan senhetkinen terveydentila ja hoidon tarve. Hakijalle myönnettiin oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella.

2.5 Suomeen syntyneet siteet

Hallituksen esityksen (28/2003) mukaan Ulkl 52 §:n soveltaminen tapauksissa, joissa oleskeluluvan myöntämisperusteena ovat hakijan Suomeen syntyneet siteet, olisi poikkeuksellista. Esityksessä todetaan esimerkinomaisesti, että monesti lapset ja nuoret voivat olla sellaisessa tilanteessa, että heille ei ole syntynyt Suomeen siteitä muun muassa perheen, työ- tai opiskelupaikan perusteella.

Punnintaa tehdään harkitsemalla, mitkä lapsen edun elementit puoltaisivat Suomeen syntyneiden siteiden muodostumista ja toisaalta mitkä sitä, että Suomeen ei olisi syntynyt edellä kuvatunlaisia siteitä ja siteet lähtömaahan olisivat siten vahvemmat. Päätösharkinnassa punnitaan keskenään useita eri lapsen edun elementtejä, kuten lapsen turvallisuutta, perhe- ja läheisiä ihmissuhteita sekä hyvinvointi-, kehitys- ja identiteettitarpeita. Lapsen edun eri elementtejä on eritelty tarkemmin *Lapsen asian käsittely ja päätöksenteko - soveltamisohjeessa*.

Päätösharkinnassa on kiinnitetty huomiota esimerkiksi siihen,

- onko lapsi tai nuori omaksunut suomalaisten ikätoverien kanssa samankaltaisen elämäntavan,
- käyttäkö hän pääasialliseen kommunikointiin mieluummin suomea kuin äidinkieltään,
- onko hänellä muistikuvia kotimaastaan
- sekä alkaako hänen kulttuurinen, sosiaalinen ja kielellinen yhteytensä kotimaahan olemaan heikompi kuin Suomeen.
- Lisäksi huomiota on kiinnitetty lapsen kotimaassa mahdollisesti olevaan tukiverkkoon.

Suomessa vietetyllä ajalla on merkitystä erityisesti, jos lapsi on syntynyt Suomessa tai ei muista mitään kotimaastaan. Joissain tapauksissa lapsen tai nuoren sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan voi tehdä paluusta kotimaahan ilmeisen kohtuutonta, erityisesti jos kulttuurierot Suomen ja lapsen tai nuoren kotimaan välillä ovat voimakkaita.

Lapselle tai nuorelle on voinut syntyä Suomeen tärkeitä ihmissuhteita ja siteitä myös lastensuojelun asiakkuuden kautta erityisesti menneiden pitkäaikaisten huostaanottojen tapauksissa. Harkinnassa pitää huomioida myös lapsen tai nuoren mahdolliset kontaktit terveydenhoitoon Suomessa ja vakaan kasvuympäristön jatkuvuuden merkitys terveydelle. On otettava huomioon, että voimassa olevan huostaanoton tapauksessa lapsen maastapoistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista (KHO: 2017:172; ratkaisun sisältö avattu myöhemmin ohjeessa) ja lapselle tulee lähtökohtaisesti myönnettäväksi Ulkl 52 §:n mukainen oleskelulupa.

Asiassa korostuu edelleen voimakkaasti tapauskohtainen yksilöllinen kokonaisharkinta ja edellä mainitut asiat ovat ainoastaan esimerkkejä, jotka annetaan yhtenäisen soveltamiskäytännön tueksi. Edellä mainittujen seikkojen toteutuminen hakijan kohdalla ei tarkoita automaattisesti oleskeluluvan myöntämistä. Vastaavasti seikkojen toteutumattomuus hakijan kohdalla ei tarkoita oleskeluluvan automaattista epäämistä. Kyse on yksilöllisestä kokonaisharkinnasta, jossa otetaan huomioon kaikki lapsen tai nuoren tilanteeseen vaikuttavat seikat yhdessä.

Edellä olevaa listausta voi käyttää soveltaen apuna myös silloin, kun harkitaan oleskeluluvan myöntämistä aikuiselle. Kuitenkaan esimerkiksi tilanne, jossa täysi-ikäisen hakijan perheenjäsenille myönnetään tai on myönnetty jokin oleskelulupa Suomeen, ei täytä yksin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä. Kyse on myös aikuisen kohdalla yksilöllisestä kokonaisharkinnasta, jossa huomioidaan henkilön tilanteeseen vaikuttavat seikat yhdessä.

Hakijan kotimaassa mahdollisesti oleva turvaverkko voi joissain tilanteissa tukea haavoittuvassa asemassa olevan paluuta. Esimerkiksi sukulaisista koostuvan turvaverkon olemassaolo ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, että paluun voidaan katsoa olevan kohtuullista, vaan asia perustuu yksilölliseen harkintaan.

Tilanteessa, jossa perheenjäsenet hakevat kansainvälistä suojelua/oleskelulupaa yhdessä, ja lapselle päädytään myöntämään lupa Ulkl 52 §:n perusteella hänen Suomeen syntyneiden siteiden vuoksi, voidaan vanhemman lupaa arvioida suhteessa lapseen. Jos vanhemman katsotaan toimineen lapsen tosiasiallisena huoltajana ja lapsen edun olevan saada jatkaa asumista vanhemman kanssa, voidaan kokonaisharkinnan perusteella vanhemmalle myöntää lupa Ulkl 52 §:n perusteella, koska alaikäisen lapsen Suomeen syntyneet siteet huomioon ottaen oleskeluluvan epääminen olisi yksilöllisestä inhimillisestä syystä kohtuutonta.

Yleisesti ottaen pelkästään Suomeen syntyneet siteet voivat johtaa oleskeluluvan myöntämiseen Ulkl 52 §:n nojalla vain melko harvoin. On poikkeuksellista, että hakijalle olisi muodostunut sellaisia siteitä Suomeen, että maasta poistaminen olisi ilmeisen kohtuutonta, mutta hänelle ei kuitenkaan vielä olisi myönnetty pysyvää oleskelulupaa tai hänellä ei olisi varsinaista muuta oleskeluluvan perustetta (esimerkiksi työ, opiskelu, perhe). Suomeen syntyneiden siteiden muodostuminen edellyttää yleensä useamman vuoden oleskelua Suomessa. Asiassa arvioidaan painottuvatko hakijan siteet enemmän Suomeen vai kotimaahan (tai muuhun valtioon, jossa oleskeltu pidempään ennen Suomeen tuloa).

Yksinomaan se, että hakija on oleskellut pitkään Suomessa, koska hän ei ole noudattanut maasta poistamista koskevaa päätöstä, ei ole peruste oleskeluluvan myöntämiseksi yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

KHO:2017:137 (vuosikirjapäätös); Afganistan; Suomeen syntyneet siteet; lasten suojeluaseman vaikutus vanhemman oleskeluun; KHO kumosi HaO:n päätöksen ja saattoi Migrin päätöksen lopputuloksen voimaan.

Valittaja haki Suomesta kansainvälistä suojelua yhdessä puolisonsa ja heidän yhteisten lastensa kanssa. Valittaja erosi puolisostaan turvapaikanhakuprosessin aikana. Migri myönsi puolisolle ja lapsille oleskeluluvat kansainvälisen suojelun perusteella. Migri ei myöntänyt valittajalle oleskelulupaa ja käännutti hänet kotimaahansa Afganistaniin.

Migri perusteli päätöstään muun muassa sillä, että valittaja oli pahoinpidelty puolisoaan ja kauan jatkuneen fyysisen ja henkisen perheväkivallan vaikutukset olivat vaikuttaneet lasten kehitykseen ja terveyteen ja asiassa oli perusteltua aihetta epäillä sen jatkuvan myös tulevaisuudessa. Migri katsoi, että oleskeluluvan myöntämättä jättäminen valittajalle ei ollut lasten edun vastaista.

HaO kumosi Migrin päätöksen valittajan oleskeluluvan ja käännyttämisen osalta. HaO totesi, ettei asiassa ollut ilmennyt, ettei valittaja olisi edelleen lasten huoltaja ja siten valittajalla katsottiin olevan kiinteät siteet Suomeen lastensa kautta.

KHO katsoi, että asiassa on kysymys siitä, onko valittajalle myönnettävä Suomeen oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella yksilöllisestä inhimillisestä syystä hänen Suomesta kansainvälistä suojelua saaneisiin lapsiinsa liittyvien syiden johdosta.

KHO totesi, että valittajan oikeus saada Suomeen oleskelulupa hänen täällä oleskeleviin lapsiinsa liittyvien syiden johdosta on tarkoitettu ratkaistavaksi erillisessä oleskelulupaa koskevassa menettelyssä, eikä hänelle ole myönnettävä Ulkl 52 §:n perusteella oleskelulupaa hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa yhteydessä esittämien perusteiden johdosta. Valittaja vetosi asiassa erityisesti lastensa etuun. Valittajan ja hänen lastensa tosiasiallisesta suhteesta oli saatu ristiriitaista selvitystä. KHO totesi, ettei valittajan oleskelulupaa koskevaa ratkaisua ollut syytä arvioida toisin lasten edun vuoksi, kun otti huomioon, että lapsille ja heidän äidilleen oli myönnetty Suomeen oleskelulupa. Käännyttämisen osalta KHO katsoi asiaa kokonaisuutena arvioitaessa ja kun otti erityisesti huomioon, ettei valittaja ollut edes hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella, että HaO:n päätös oli kumottava myös siltä osin, kuin se oli kumonnut Migrin valittajan käännyttämistä koskevan päätöksen.

KHO:2020:165 (vuosikirjapäätös); Turkki, Suomeen syntyneet siteet

Hakijat (vanhemmat E ja A ja hakemushetkellä 3 alaikäistä lasta) olivat hakeneet ulkomaalaislain 52 §:n mukaista yksilöllisestä inhimillisestä syystä

myönnettävää oleskelulupaa Suomeen syntyneiden siteiden perusteella. Hakijat E ja A olivat asuneet elämänsä aikana noin 25 vuotta Suomessa, joista viimeiset viisi vuotta ilman oleskelulupaa. Perheen lapset olivat syntyneet Suomessa. Heillä oli ollut Suomessa pysyvät oleskeluluvat, jotka oli peruutettu vuonna 2013 sen jälkeen, kun he olivat muuttaneet vuonna 2012 Turkkiin yhdeksäksi kuukaudeksi. Perheen lapset olivat käyneet Turkissa koulua ja jääneet Turkkiin hetkeksi, kun perheen äiti oli palannut Suomeen. Migri katsoi päätöksessään, että 52 §:n edellytykset eivät täyty.

HaO totesi, että perheen lapsille oli sinänsä Suomessa syntymisen ja pitkän maassa oleskelun perusteella muodostunut ulkomaalaislain 52 §:n tarkoittamia siteitä Suomeen. He olivat kuitenkin vapaaehtoisesti muuttaneet kansalaisuusvaltioonsa Turkkiin ja asuneet maassa yhdeksän kuukauden ajan vuonna 2012. Suomeen palattuaan he olivat toistamiseen siirtyneet vapaaehtoisesti Turkkiin, ja asuneet maassa yli vuoden ajan. Lapset olivat siten eläneet jo osan elämästään kansalaisuusvaltiossaan Turkissa, jossa heillä oli myös sukua ja perhettä. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen oleskelulupien myöntämättä jättämisen ei voida katsoa olevan ilmeisen kohtuutonta. Näin ollen lapsille ei voida myöntää oleskelulupia yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

HaO totesi, että toinen perheen vanhemmista (A) oli sekä Bosnia ja Hertsegovinan että Turkin kansalainen. A:n ei Bosnia ja Hertsegovinassa tai Turkissa voinut katsoa joutuvan sellaisiin olosuhteisiin, jotka edellyttäisivät oleskeluluvan myöntämistä ulkomaalaislain 52 §:n perusteella. Hänen ei myöskään voinut katsoa olevan erityisen haavoittuvassa asemassa. Kun muille valittajille ei myönnetty oleskelulupia, A:n perhe-elämän ei voinut enää katsoa sijoittuvan Suomeen. Myöskään A:n ja hänen Suomessa asuvien täysi-ikäisten lastensa ja lastenlastensa välinen side ei muodostanut perustetta myöntää oleskelulupaa yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Vaikka A:lle oli Suomessa pitkään asumisen seurauksena muodostunut ulkomaalaislain 52 §:n tarkoittamia siteitä Suomeen, ei asiassa sitä kokonaisuutena arvioitaessa voinut katsoa olevan edellytyksiä myöntää A:lle oleskelulupaa yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

KHO totesi, että UlkL 52 §:n oli tarkoitus olla viimekätinen peruste myöntää oleskelulupa henkilölle, jolle ei voitu myöntää oleskelulupaa muiden ulkomaalaislain säännösten perusteella. Lainkohdassa tarkoitettu yksilöllinen inhimillinen syy on itsenäinen oleskelulupaperuste. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi sitä, että oleskeluluvan epääminen on ilmeisen kohtuutonta. Tarkoitus ei ollut se, että lainkohta muodostaisi perusteen ohittaa perhesiteen, opiskelun tai työnteon perusteella myönnettävien oleskelulupien säädetyt edellytykset. Oikeuskäytännössä yksilöllinen inhimillinen syy liittyi yleensä valittajan henkilökohtaiseen tilanteeseen, joka teki kotimaahan palaamisen inhimillisesti katsoen poissuljetuksi vaihtoehdoksi. KHO katsoi, ettei ollut sellaisia yksilöllisiä inhimillisiä syitä, että oleskelulupien epääminen olisi ollut kohtuutonta, kun erityisesti otettiin huomioon valittajien kotimaan olosuhteet.

KHO:n päätöksessä arvioitiin lisäksi assosiaatiosopimuksen (Turkin ja Euroopan talousyhteisön välisen assosiaatiosopimus ja sopimuksella perustetun assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80) soveltumista tapauksessa sekä maastapoistamista.

2.6 Maahan ilman huoltajaa tullut alaikäinen lapsi

Lapset ovat lähtökohtaisesti jo ikänsä, kehitystasonsa ja aikuisista riippuvaisen asemansa vuoksi haavoittuvassa asemassa. Alaikäisyys ei kuitenkaan yksin vielä johda oleskeluluvan edellytysten täyttymiseen. Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset Ulkl 52 §:n perusteella ovat samat kuin aikuisella eli ilman huoltajaa tulleelle alaikäiselle voidaan siten myöntää oleskelulupa myös terveydentilan, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen synn perusteella. Kyse on usein myös lasten ja nuorten kohdalla kokonaisharkinnasta, jossa otetaan huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat yhdessä. Siten myös ilman huoltajaa tulleen alaikäisen lapsen myönteisen päätöksen perusteluissa on syytä tuoda ilmi kaikki kokonaisharkinnassa huomioitavat seikat, jotta nämä seikat voidaan huomioida myös jatkolupaa harkittaessa.

Jos maahan ilman huoltajaa tulleella alaikäisellä turvapaikanhakijalla tai muuta oleskelulupaa hakeneella ei ole ulkomaalaislaissa tarkoitettuja perusteita oleskeluluvan myöntämiseksi, hänet voidaan palauttaa kotimaahansa tai muuhun lähtömaahansa vain, jos lapsen asianmukainen vastaanotto siellä on varmistettu.

Paluudirektiivin (2008/115/EY, artikla 10, kohta 2) mukaan jäsenvaltion viranomaisten on oltava varmoja siitä, että alaikäinen palautetaan jollekin perheenjäsenelleen tai nimetylle holhoojalleen tai että häntä varten on kohdevaltiossa järjestetty asianmukainen vastaanotto. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään (KHO:2017:172 ja KHO:2017:173) katsonut, että maahan ilman huoltajaa tullutta alaikäistä ei voida palauttaa kotimaahansa, jos alaikäisen paluulosuhteista ei pystytä varmistumaan paluudirektiivin edellytysten mukaisesti. Tiivistelmät KHO:n päätöksistä löytyvät tämän luvun lopusta.

Jos paluulosuhteista ei voida varmistua, pitää alaikäiselle hakijalle myöntää oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella.

Vastaanottavana tahona voivat olla lapsen vanhemmat tai muu tosiasiallinen huoltaja, kuten sukulainen tai omainen. Jos lapsen vanhempia tai tosiasiallisia huoltajia ei onnistuta jäljittämään, he asuvat lapsen kansalaisuusvaltion ulkopuolella tai he ovat kuolleet, voi vastaanottavana tahona Migrin vakiintuneen tulkinnan mukaan olla myös lastensuojeluasioita kohdevaltiossa hoitava viranomainen tai järjestö, jos se kykenee tarjoamaan lapselle riittävää huolenpitoa.

Jos maahan ilman huoltajaa tulleelle alaikäiselle tehdään kielteinen kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa koskeva päätös sekä palauttamista koskeva päätös, poliisin pitää varmistaa asianmukainen vastaanotto vielä päätöksen täytäntöönpanovaiheessa. Jos poliisi lausuu, että tosiasiallinen palauttaminen ei ole mahdollista, tulee ilman huoltajaa tulleelle alaikäiselle myöntää oleskelulupa 52 §:n perusteella.

Maahan ilman huoltajaa tulleen alaikäisen vanhemman tai muun tosiasiallisesta huollosta vastanneen henkilön jäljittämisestä, alaikäisen asianmukaisen vastaanoton varmistamisesta sekä häntä koskevasta päätöksenteosta ohjeistetaan tarkemmin ohjeessa *Lapsen asian käsittely ja päätöksenteko Maahanmuuttovirastossa*.

KHO:2017:172 (vuosikirjapäätös); Marokko; yksin Suomeen tulnut alaikäinen turvapaikanhakija; paluun turvallisuudesta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta varmistuminen; huostaanotto; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu käännättämistä ja maahantulokieltoa koskevilta osin.

KHO totesi, että paluudirektiivin 10 artiklan 2 kohta edellyttää, että ennen kuin ilman huoltajaa matkustava alaikäinen poistetaan jäsenvaltion alueelta, kyseisen jäsenvaltion viranomaisen on oltava varmoja siitä, että tämä alaikäinen palautetaan jollekin perheenjäsenelleen tai nimetylle holhoojalleen tai että häntä varten on kohdevaltiossa järjestetty asianmukainen vastaanotto.

KHO totesi, että pelkästään se, että valittaja oli kertonut olevansa säännöllisesti yhteydessä kotimaassa oleviin perheenjäseniinsä, ei yksinään voida katsoa osoitukseksi siitä, että hänet paluudirektiivin edellyttämällä tavalla varmuudella palautettaisiin jollekin perheenjäsenelleen tai että häntä varten olisi kotimaassa järjestetty asianmukainen vastaanotto.

Valittaja oli otettu Suomessa huostaan, ja huostaanotto jatkui selvityksen mukaan edelleen. KHO katsoi, että huostaanotto ei itsessään ollut ehdoton este käännättämistä koskevan päätöksen tekemiselle. Lastensuojelulain 45 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on kuitenkin oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. Tähän nähden huostaanotettua valittajaa ei voitu poistaa maasta ennen kuin lastensuojelutoimenpiteet olivat lakanneet.

KHO:2017:173 (vuosikirjapäätös); Irak; yksin tullut alaikäinen; paluun turvallisuudesta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta varmistuminen; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu käännättämisen osalta.

KHO totesi paluudirektiivin 10 artiklaan viitaten, että Migrin ei ollut voinut katsoa, että valittajan kanssa samaan aikaan Suomesta turvapaikkaa hakenut sukulainen voi varmistaa valittajan turvallisen paluun. Koska valittajaa ei voitu edellyttää hakeutuvan vapaaehtoisen paluun ohjelmaan, Migrin ei myöskään ollut voinut katsoa, että valittajan kotimaahan paluun turvallisuudesta voidaan varmistua hänen vapaaehtoisen paluunsa kautta.

KHO katsoi, että yksin sillä perusteella, että A oli kertonut pitävänsä yhteyttä kotimaassa olevaan perheeseensä, ei voitu arvioida varmistetuksi, että A

palautettaisiin perheenjäsenelleen. KHO:n käsityksenä on, että palauttamisolosuhteiden asianmukaisuuden varmistaminen edellyttää yhteistyötä Suomen täytäntöönpanoviranomaisten ja vastaanottavan valtion toimivaltaisten viranomaisten tai lapsen kotimaassa olevien vanhempien tai holhoojien kanssa. KHO kumosi Migrin ja HaO:n päätökset käännättämistä koskevilta osin. KHO kiinnitti asiassa huomiota erityisesti valittajan nuoreen ikään.

KHO:2018:138 (vuosikirjapäätös); Irak, yksin tullut alaikäinen, paluun turvallisuudesta ja vastaanotto-olosuhteiden asianmukaisuudesta varmistuminen; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu käännättämisen ja oleskeluluvan osalta.

KHO totesi, että Migri ei ollut voinut perustaa käsitystään palauttamisolosuhteiden asianmukaisuudesta pelkästään käännätettävän lapsen omaan ilmoitukseen yhteydenpidostaan vanhempiensa kanssa. Migrin olisi tullut varmistua siitä, että käännättämistä Irakiin täytäntöön panttaessa lapsi voidaan palauttaa vanhemmilleen sekä siitä, että palauttaminen on myös perheen olosuhteet huomioon ottaen lapsen edun mukaista. Yhteyden saaminen vanhempiin olisi ollut tarpeen asianmukaisten vastaanotto-olosuhteiden varmistamiseksi sekä lapsen edun arvioimiseksi.

2.7 Muu yksilöllinen inhimillinen syy

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan esimerkinomaisesti tilanteita, joissa Ulkl 52 § perustuvan oleskeluluvan myöntäminen voisi tulla kyseeseen muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi. Tällaisena esimerkkinä on mainittu kansainvälistä suojelua hakeneet lapsiperheet, joiden usean vuoden maassa oleskelu ensimmäistä päätöstä odottaen voisi olla perusteena oleskeluluvan myöntämiselle. Hallituksen esityksen mukaan tällaisen tilanteen tulisi tosin olla hyvin poikkeuksellinen, sillä kaikkien lapsiperheiden hakemukset tulisi kaikissa viranomaisissa asettaa etusijalle hakemusten käsittelyssä. Hallituksen esityksen mukaan pitkä maassa odottaminen voisi hyvin poikkeuksellisesti johtaa oleskeluluvan myöntämiseen silloin, kun kyseessä on muunlainen haavoittuvassa asemassa oleva ulkomaalainen kuin lapsiperhe.

Tässä luvussa tuodaan esiin esimerkinomaisesti muita tyypillisiä tilanteita, joissa Ulkl 52 §:n mukaisen luvan myöntäminen voi tulla kyseeseen muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi:

- hakija on kansalaisuudeton
- hakija on turvaverkoton nainen
- hakijan kotialueella vallitsee vakava humanitaarinen tilanne
- kyseessä on Kreikasta kansainvälistä suojelua saanut perhe, yksinhuoltaja tai raskaana oleva hakija

- tai kun hakija tai hakijat ovat saaneet kansainvälistä suojelua jostain toisesta EU-maasta, mutta hänelle tai heille on syntynyt suojelun myöntämisen jälkeen lapsi.

Oleskeluvan myöntäminen syistä, että hakija on kansalaisuudeton, turvaverkoton nainen tai hänen kotialueellaan vallitsee vakava humanitaarinen tilanne, tulee useimmiten arvioitavaksi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä.

Tämä johtuu siitä, että oleskeluluvan edellytysten arviointi edellä esitetyistä syistä edellyttää lähtökohtaisesti tarkempaa tietoa hakijan perhesuhteista, asuinhistoriasta ja kotipaikasta sekä kansalaisuudettomuudesta ja sen vaikutuksista hakijan olosuhteisiin pysyvässä asuinmaassaan. Edellä mainitut ovat seikkoja, joita turvapaikkamenettelyssä selvitetään hakijalta viran puolesta.

Kyse ei kuitenkaan ole tyhjentävästä listauksesta ja muulla yksilöllisellä inhimillisellä syyllä voidaan viitata myös esimerkiksi tilanteisiin, joissa eri seikat täyttävät kumulatiivisesti Ulkl 52 §:n mukaiset edellytykset tai muun kaltaisiin tilanteisiin. Siten pitää huomioida, että ensimmäinen oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella muun yksilöllisen syyn vuoksi voi tulla yhtä lailla arvioitavaksi erillisen maksullisen oleskelulupahakemuksen yhteydessä.

2.7.1 Kansalaisuudettomat

Hakijan kansalaisuudettomuudella pysyvässä asuinmassaan voi olla merkitystä myös Ulkl 52 § kokonaisharkinnassa. Ulkl 52 §:n mukainen harkinta voi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa hakijaan pysyvässä asuinmaassa kohdistuvan syrjinnän tai muun kohtelun ei katsota olevan laadultaan ulkomaalaislain tarkoittamaa vainoa.

Kansalaisuudettomiin hakijoihin voi kohdistua pysyvässä asuinmaassa syrjintää liittyen esimerkiksi

- työllistymiseen
- kouluttautumiseen
- asumiseen
- yhtäläiseen pääsyyn terveydenhuoltoon sekä
- liikkumisvapauteen.

Kokonaisarviossa pitää huomioida ajantasainen lähtömaatieto sekä hakijan muut henkilökohtaiset olosuhteet.

Migri 17.2.2023; kansalaisuudettomuus; terveydentila; pitkä kotimaan ulkopuolella oleskelu; lupa myönnetty. Päätös on lainvoimainen.

Migri ei päätöksessään katsonut hakijan olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa esittämiensä seikkojen johdosta, mutta katsoi hakijan olevan kansalaisuudeton, oleskelleen vuosikymmeniä kotimaansa ulkopuolella sekä

kuuluvan kotimaassaan etniseen vähemmistöön. Hakija oli hakemuksessaan vedonnut muun muassa terveydentilaansa, jonka tueksi hän oli esittänyt useita lääkärinlausuntoja, sekä siihen, että hän oli kokenut kotimaassaan syrjintää terveyspalveluiden saatavuuden suhteen vähemmistötaustansa vuoksi. Hakijalla ei myöskään ollut kotimaansa viranomaisten myöntämää henkilöllisyysdokumenttia, joka vaaditaan maahanpääsyyn.

Migri katsoi päätöksessään, ettei hakijalla ollut erityisiä siteitä Suomeen, mutta totesi, että hakijalla oli pitkäaikaisairauksia, jotka vaativat terveydenhuollon palveluita sekä sen, että vaikka kyseessä oli aikuinen perheetön mies, voitiin hakijan olosuhteet ja asiassa esitetty kokonaisuus arvioiden katsoa olevan etnisen vähemmistötaustan vuoksi kotimaassaan haavoittuvassa asemassa. Migri myönsi hakijalle oleskeluluvan Ulkl 52 §:n perusteella.

Migrin päätös 24.2.2022; kansalaisuudettomuus; syrjintä; lupa myönnetty. Päätös on lainvoimainen.

Migri ei päätöksessään katsonut hakijan olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa esittämiensä syiden johdosta, mutta katsoi hakijan olevan kansalaisuudeton ja kuuluvansa pysyvässä asuinmaassaan etniseen vähemmistöön. Hakija oli hakemuksessaan kertonut kokeneensa syrjintää ja ettei ollut taustansa vuoksi päässyt koskaan kouluun tai terveydenhuollon piiriin. Hakija kertoi, että hänen perheenjäsenensä olivat menehtyneet sairauksiinsa, koska heillä ei ole ollut mahdollisuutta saada terveydenhoitoa. Hakija oli kertonut lisäksi, ettei hänellä ollut mahdollisuutta saada henkilöllisyysasiakirjoja, häntä ei oltu laskettu väestöön, eikä hän ei voinut äänestää. Vaikka hakija oli terve, työkykyinen, nuori ja perheetön mies, Migri katsoi hakijan olevan hänen olosuhteet ja asia kokonaisuutena arvioiden etnisen taustansa vuoksi haavoittuvassa asemassa. Migri katsoi, että oleskeluluvan epääminen olisi hakijan kohdalla ilmeisen kohtuutonta huomioiden hakijan asiassa esitetyt selvitykset, hänen pysyvää asuinmaataan koskeva maatiieto, hänen henkilökohtaiset olosuhteet sekä olosuhteet, joihin hän joutuisi pysyvässä asuinmaassaan, Migri katsoi, että oleskeluluvan epääminen olisi hakijan kohdalla ilmeisen kohtuutonta. Migri myönsi hakijalle oleskeluluvan 52 §:n perusteella.

2.7.2 Turvaverkottomat naiset

Turvaverkolla tarkoitetaan perheenjäsenistä ja sukulaisista muodostuvaa tukiverkkoa, jonka voidaan olettaa olevan hakijan tukena hänen palatessaan kotimaahansa. Arviossa pitää ottaa huomioon, onko hakija kertonut aiemmin saaneensa perheenjäseniltä tai sukulaisilta tukea, ja millaista tukea hakija on kertonut saaneensa. Johtuen naisten heikommasta asemasta useissa lähtömaissa, perheestä tai suvusta koostuva turvaverkko voi olla välttämätön. Alaikäisten kohdalla aikuisista koostuva turvaverkko on välttämätön jo oikeustoimikelpoisuuden kannalta ja lapsen oikeuksien toteutumisen vuoksi.

Vaikka turvaverkon arvioinnin tarve korostuu monesti naisten ja lasten kohdalla, voi turvaverkon tarpeen arviointi koskea myös muita, kuten esimerkiksi vakavista terveysongelmista kärsiviä henkilöitä sekä perheitä.

Turvaverkolla on korostunut rooli Ulkl 52 §:n kokonaisharkinnassa erityisesti sellaisten naispuolisten hakijoiden kohdalla, joiden lähtömaassa naisten asema on maatiedon perusteella heikko tai turvaton. Arvioinnissa pitää aina huomioida ajantasainen maatieto.

Keskeistä on arvioida, johtaisiko kotimaahan palaaminen ilmeisen kohtuuttomaan tilanteeseen johtuen yksilöllisestä inhimillisestä syytä, kun huomioidaan hakijan olosuhteet kotimaahan palatessa tai hänen haavoittuva asemansa. Tällaiseen ilmeisen kohtuuttomaan tilanteeseen johtavia seikkoja turvaverkottomuuteen liittyen voisivat olla esimerkiksi vaikeudet turvata oma sekä mahdollisten mukana hakevien lasten toimeentulo, vaikeudet päivittäisessä elämässä tai muunlainen avun ja tuen tarve. Luettelo ei ole tyhjentävä. Arviossa pitää kiinnittää huomiota myös hakijan kotimaan mahdollisesti tarjoamaan tukeen ja palveluihin esimerkiksi lapsiperheille.

Harkinnassa pitää huomioida esimerkiksi se, onko hakija osoittanut tulleen kotimaassaan toimeen ilman turvaverkkoa jo aiemmin, ja toisaalta onko hakijan tilanne tämän jälkeen muuttunut. Hakijalla voi myös olla turvaverkottomuudesta huolimatta terveydentilansa ja koulutuksensa myötä edellytykset työllistyä sekä elättää itsensä kotialueellaan.

Turvaverkottomuus on vain yksi elementti arvioitaessa oleskeluluvan edellytyksiä Ulkl 52 §:n perusteella. Hakijan turvaverkottomuus pitää ottaa huomioon ja sen merkitys arvioida kumulatiivisesti huomioiden hakijan muut haavoittuvuutta lisäävät tai vähentävät olosuhteet, katso luku 2.3 Soveltaminen ja kokonaisharkinta.

[Linkki – Luku 2.3 Soveltaminen ja kokonaisharkinta](#)

Hallinto-oikeus 25.4.2023; kansalaisuus tuntematon (hakemus tutkittu suhteessa Etiopiaan); iäkäs turvaverkoton nainen; terveydellisiä ongelmia. HaO kumosi Migrin päätöksen ulkomaalaislain 52 §:n nojalla myönnettävän oleskeluluvan sekä käännyttämisen osalta ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle oleskeluluvan myöntämiseksi.

Kyseessä oli iäkäs nainen, joka oli kertonut sairastavansa kilpirauhasen vajaatoimintaa ja diabetesta. Hän oli esittänyt terveydentilaansa koskevia tietoja, joiden mukaan hänellä oli Suomessa ollessaan diagnosoitu kilpirauhasen vajaatoiminta, korkea verensokeri, krooninen b-hepatiitti ja ummetus ja että hänellä oli määrätty kilpirauhasen vajaatoimintaan sekä korkeaan verensokeriin lääkitys.

HaO totesi omassa päätöksessään valittajalla olevan useita sairauksia, eikä maatiedon perusteella voitu varmistua siitä, että hänellä olisi mahdollisuus saada hoitoa sairauksiinsa asuinmaassaan Etiopiassa. HaO katsoi, että valittajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen hänen mahdollisuutensa huolehtia toimeentulostaan voitiin katsoa rajallisiksi. HaO totesi, ettei asiassa

voitu valittajan kertomuksen perusteella myöskään poissulkea sitä, että valittajalta puuttuu Etiopiassa turva- ja tukiverkosto. Näin ollen hänen voitiin katsoa olevan Etiopiaan palatessaan haavoittuvassa asemassa ja oleskeluluvan epäminen olisi ilmeisen kohtuutonta. HaO kumosi Migrin päätöksen ulkomaalaislain 52 §:n perusteella myönnettävän oleskeluluvan sekä käännyttämisen osalta ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle oleskeluluvan myöntämiseksi.

Hallinto-oikeus 18.1.2019; Irak; turvaverkottomuus. HaO kumosi Migrin päätöksen käännyttämisen osalta ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle Ulkl 52 § perustuvien oleskelulupien myöntämiseksi.

Valittaja oli irakilainen kahden lapsen yksinhuoltaja nainen, joka oli kertonut, että olevansa turvaverkoton kotimaassaan, tämän lisäksi hakijalla oli terveyteen liittyviä haasteita, joista ei kuitenkaan ollut esitetty luotettavaa selvitystä.

HaO katsoi päätöksessään, että asiassa ei voitu vakuuttua siitä, ettei valittajalla tosiasiallisesti olisi kotimaassaan sukulaistensa muodostamaa vakinaista tukiverkkoa. Hän olisi kuitenkin Irakiin palatessaan kahden pienen tyttölapsen yksinhuoltajaäiti ja siten lähtökohtaisesti haavoittuvassa asemassa. Lisäksi valittaja kuului kotikaupungissaan etniseen vähemmistöön. Valittaja oli kertonut opiskelleensa yliopistossa kotimaassaan, mutta hänellä ei kuitenkaan ollut työkokemusta eikä hänen edellytyksistään työllistyä ja siten hankkia toimeentuloa työn kautta voitu varmistua, erityisesti kun otettiin huomioon, että olisi huollettavanaan useampi pieni lapsi.

HaO totesi, että kun otettiin huomioon valittajan olosuhteet, sekä sen millaisiin olosuhteisiin hän joutuisi kotimaassaan sekä lapsen etu, olisi oleskeluluvan epäminen näissä oloissa perheen olosuhteet kokonaisuutena arvioituna ilmeisen kohtuutonta. HaO kumosi valittajan ja hänen lastensa käännyttämisen ja palautti asian Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaislain 52 §:n mukaisten oleskelulupien myöntämiseksi.

2.7.3 Kotialueen vakava humanitaarinen tilanne

Hakijan kotialueen vakava humanitaarinen tilanne voi tapauskohtaisesti olla peruste myöntää oleskelulupa Ulkl 52 §:n perusteella tai sillä voi olla merkitystä luvan myöntämistä koskevassa kokonaisarvioinnissa. Kokonaisarviossa pitää huomioida kotialueen humanitaaristen olosuhteiden lisäksi hakijan, tai kun kyseessä on perhe, perheenjäsenten henkilökohtaiset olosuhteet ja mahdolliset haavoittuvuustekijät kokonaisuutena.

KHO:2019:22 (vuosikirjapäätös) 7.2.2019; Afganistan; perheen kokonaistilanne ja kotimaan humanitaarinen tilanne; Migrin ja HaO:n päätökset kumottu Ulkl 52 §:n nojalla myönnettävää oleskelulupaa ja käännyttämistä koskevilta osin.

KHO arvioi ratkaisussa oleskeluluvan edellytysten täyttyvän, kun otettiin huomioon perheen kokonaistilanne sekä heidän kotimaansa Afganistanin tuolloinen humanitaarinen tilanne. Valittajina oli 6 henkinen perhe, joka oli asunut noin 20 vuoden ajan kotimaansa ulkopuolella Iranissa. Valittajista naisen lähisukulaisia asui Kabulissa. Valittajat olivat luku- ja kirjoitustaidottomia. Valittajista miehellä oli aiempaa työkokemusta. Valittajat olivat etniseltä taustaltaan hazaroita ja uskonnolliselta vakaumukseltaan shiiamuslimeja, joten he kuuluivat sekä uskonnolliseen että etniseen vähemmistöön Kabulissa. Valittajien lapsista tuolla hetkellä noin 10-vuotiaalla lapsella oli todettu Suomessa vaikeiden psyykkisten traumojen aiheuttamaa oireilua. Migri ja HaO katsoivat, ettei asiassa täyttyneet turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset. Valittajien asiassa ei oltu esitetty muuta perustetta oleskeluluvan myöntämiselle.

KHO katsoi päätöksessään, että maatiedon perusteella Kabulin heikentynyt humanitaarinen tilanne oli heikentänyt erityisesti lapsiperheiden ja Afganistanin ulkopuolelta tulevien mahdollisuuksia sijoittua kaupunkiin. KHO huomioi ratkaisussaan Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EUAA) kannanoton sekä YK:n pakolaisasiain valtuutetun (UNHCR) sisäistä pakoa koskevat suuntaviivat. EUAA:n mukaan sisäistä pakoa ei yleensä oltu pidettävä kohtuullisena haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, eli yksinäisille naisille ja lapsille, lapsiperheille, vanhuksille, vakavasti sairaille tai vammaisille henkilöille, sekä pitkään Afganistanin ulkopuolella asuneille henkilöille, mikäli henkilöllä ei ollut riittävää turvaverkkoa Kabulissa. Kuitenkin yksilölliset olosuhteet, kuten henkilön taloudelliset varat, tuli ottaa arvioinnissa huomioon. UNHCR:n suuntaviivojen mukaan Kabulin turvallisuuden heiketessä myös yleiset edellytykset suhteellisen normaaliin elämään kaupungissa olivat vaikeutuneet. Kabulin väkiluku oli kasvanut voimakkaimmin Afganistanissa, koska sisäinen pako ja paluumuutto Iranista ja Pakistanista kohdistuivat eniten juuri Kabuliin. Myös kaupungin kantokyky oli ylittymässä tarpeellisen infrastruktuurin, palveluiden ja työpaikkojen luomisessa, ja tämä heikensi kaupungin yleisiä olosuhteita sisäisen paon tai paluumuuton kannalta muun ohella siten, että arvion mukaan 70 prosenttia kaupungin väestöstä asui epävirallisissa asutuksissa.

KHO katsoi, että vaikka asian arvioinnissa ei ollut kyse sisäisestä paosta, sisäisivät kannanotot ja suuntaviivat kuitenkin tietoja myös paluumuuttajien mahdollisuuksista sijoittautua Kabuliin. KHO katsoi, että Kabulin humanitaarinen tilanne oli huonontunut aikaisempaan verrattuna, mikä heikensi ulkopuolelta muuttavien mahdollisuuksia sijoittautua sinne.

Valittajien kaikki lapset olivat alaikäisiä ja yhdellä lapsista oli vakavaa psyykkistä oireilua. Kabulin heikentynyt tilanne ja perheen henkilökohtaiset olosuhteet ja haavoittuvuudesta kokonaisuudessaan saatu selvitys huomioon ottaen oleskeluluvan epäminen oli KHO:n päätöksen mukaan UlkL 52 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ilmeisen kohtuutonta. Asia palautettiin Migrille oleskelulupien myöntämiseksi yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

Hakijan kotialueen vakava humanitaarinen tilanne voi poikkeuksellisesti altistaa hänet myös EIS 3 artiklan (kidutuksen kieltö) vastaiselle kohtelulle.

Integrated Food Security Phase Classification (IPC) luokittelee ruokaturvattomuuden viiteen eri tasoon:

1. olematon/ minimaalinen
2. kuormittunut
3. kriisissä
4. hätätila ja
5. nälänhätä.

Hakija voi altistua kotialueellaan EIS 3 artiklan vastaiselle kohtelulle, jos hakijan kotialueen humanitaarinen tilanne on niin huono, että se on luokiteltu kansainvälisessä ruokaturvallisuutta tarkastelevassa raportissa olevan IPC Phase -luokituksen tasolle 4 (humanitaarinen hätätila) tai 5 (nälänhätä).

Jos edellä kuvatussa tilanteessa jokin toimija aktiivisesti estää avun saannin alueella, on asiassa vakavaa haittaa aiheuttava taho ja toissijaisen suojelun edellytykset täytyvät (UlkL 88 §). Jos mikään taho ei aktiivisesti estä avun saantia, eikä hakijalla ole myöskään muita kansainvälisen suojelun edellytyksiä, tulee arvioitavaksi oleskeluluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella.

IPC Phase 5 -alueella loukkauksen kynnyks voi ylittyä jo ilman merkittäviä yksilöllisiä haavoittuvuustekijöitä. IPC Phase 4 -alueilla loukkauksen kynnyks edellyttää, että hakijalla selvästi on yksilöllisiä haavoittuvuustekijöitä.

Tyhjentävää listausta seikoista, jotka pitää huomioida tapauskohtaisessa harkinnassa, ei ole. Haavoittuvuustekijöillä voidaan viitata tässä yhteydessä esimerkiksi hakijan ikään, sukupuoleen, terveydentilaan, etniseen taustaan tai turvaverkottomuuteen. Kokonaisarviossa merkitystä on hakijan yksilöllisillä mahdollisuuksilla hankkia toimeentulo ja elanto. Esimerkiksi köyhistä kotiloista tulleet kouluttamaton maanviljelijä voi olla suuremmassa vaarassa kärsiä heikosta humanitaarisesta tilanteesta kuin henkilö, jonka toimeentulo ei ole suoraan sidoksissa maanviljelyyn.

UlkL 52 §:n mukaisen oleskeluluvan myöntäminen ei kuitenkaan edellytä, että EIS 3 artikla eli kidutuksen kieltä rikkoutuisi, jos hakija palautettaisiin kotialueelleen. Pykälässä tarkoitettu ilmeinen kohtuuttomuus voi täytyä matalammallakin kynnyksellä. Arvio on tehtävä tapauskohtaisesti huomioiden hakijan kotialueen humanitaarista tilannetta koskeva lähtömaatieto sekä hakijan yksilölliset olosuhteet kokonaisuutena arvioiden.

2.7.4 UlkL 52 §:n soveltaminen, kun hakijalle on myönnetty kansainvälistä suojelua toisessa EU-valtiossa

Jos Suomesta kansainvälistä suojelua hakeva henkilö on jo saanut kansainvälistä suojelua toisessa jäsenvaltiossa, kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta ei tutkita UlkL 103 § 1 momentin 3 kohdan perusteella. Menettelyssä arvioidaan kuitenkin hakijan oleskeluluvan tarve UlkL 94 §:n 3 mom. mukaisesti, eli arvioidaan muun muassa. UlkL 52 §:n edellytysten täyttyminen.

[Kreikasta kansainvälistä suojelua saaneet perheet, yksinhuoltajat tai raskaana olevat hakijat](#)

Maahanmuuttovirastossa on keväällä 2023 tarkasteltu päätöksentekolinjaa erityisesti niissä tilanteissa, joissa on kyse Kreikassa kansainvälistä suojelua saaneista haavoittuvassa asemassa olevista hakijoista, kun asiaan liittyy lapsen etu. Soveltamiskäytännön uudelleen tarkastelulle on ollut tarve, sillä Maahanmuuttovirastossa on painotettu aikaisempaa enemmän lapsen edun huolellista arvioimista päätöksenteossa. Lisäksi Kreikasta saatavilla olevien kansainvälisiin raportteihin perustuvien tietojen mukaan Kreikassa kansainvälisen suojeluaseman saaneen henkilön lasten oikeuksien toteutuminen on kyseenalaista. Täsmennetty soveltamislinjaus on otettu käyttöön 1.6.2023 lähtien.

Kreikasta kansainvälistä suojelua saaneille perheille tai yksinhuoltajalle, joilla on alaikäisiä lapsia mukana Suomessa hakemassa kanssaan turvapaikkaa, tai jotka ovat raskaana, voidaan kokonaisharkinnan perusteella myöntää Ulkl 52 §:n mukainen oleskelulupa muun yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella.

Kuten aina Ulkl 52 § oleskeluluvan edellytyksiä arvioitaessa, tehdään jokaisen hakijan kohdalla yksilöllinen ja tapauskohtainen harkinta. Harkinta perustuu asiassa saatuihin selvityksiin sekä hakijan yksilölliseen tilanteeseen ja lapsen edun arviointiin, kun huomioidaan ne olosuhteet, joihin he Kreikkaan palatessaan saattaisivat joutua. Kyseessä ei ole kategorinen ohjeistus.

KHO:2023:95 (vuosikirjapäätös); Kansainvälistä suojelua toisessa jäsenvaltiossa (Kreikasta) saanut henkilö; oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä; haavoittuva asema.

KHO arvioi ratkaisussaan, oliko Migri voinut jättää valittajan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta sillä perusteella, että valittaja oli jo saanut kansainvälistä suojelua toisessa jäsenvaltiossa. Jos hakemus oli voitu jättää tutkimatta, asiassa oli esillä olevien olosuhteiden perusteella arvioitava vielä mahdollisuutta myöntää A:lle oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:n nojalla.

KHO:lle toimitetun valituslupahakemuksensa vireille tulon jälkeen valittaja oli muun muassa solminut uskonnollisen avioliiton Suomeen pysyvän oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen kanssa. Valittajalle ja valittajan puolisolle oli Suomessa syntynyt yhteiset lapset vuosina 2021 ja 2023. Lisäksi valittaja oli toimittanut lääkärintuomion, jonka mukaan hänellä on todettu ei-elimellinen unettomuus, akuutti stressireaktio keskivaikea häiriö. Valittaja oli myös kertonut itsemurha-ajatuksistaan.

Päätöksessään KHO oli arvioinut Kreikan ajantasaista maatietaa ja katsonut, että Migri oli voinut jättää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta.

Oleskeluvan osalta KHO oli arvioinut, että Ulkl 52 §:n perusteella yksilöllisestä inhimillisestä syystä edellyttää sen arvioimista, olisiko oleskeluvan epäminen valittajalle ilmeisen kohtuutonta. Mainittua säännöstä sovellettaessa tulee ottaa huomioon olosuhteet, joihin asianomainen joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa. Huomioon otettavia olosuhteita voisivat olla erityisen hoidon ja tuen tarve, välttämättömän hoidon ja tuen saatavuus, lapsiperheen tai yksinhuoltajan asema sekä valittajan terveydentilan lisäksi

hänen toimintakykynsä. Tässä yhteydessä erityistä huomiota on ulkomaalaislain 6 §:n 1 momentin mukaisesti kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Hallituksen esityksen mukaan yksittäisessä tapauksessa täytyisi olla sellaisia seikkoja, jotka tekevät kotimaahan palaamisen inhimillisesti katsoen poissuljetuksi vaihtoehdoksi.

Lisäksi KHO totesi, että Ulkl 52 §:n sanamuodosta ilmenee, että lainkohtaa soveltaessa arvioitavana ovat erityisesti olosuhteet hakijan kotimaassa. Arvioidessaan Ulkl 52 §:n soveltumista, KHO katsoi, että huomioiden paluudirektiivin 6 artiklan 4 kohta koskien kansallista täytäntöönpanoa sekä Ulkl 52 §:n käyttötarkoitus, voidaan Ulkl 52 §:ää soveltaa viimekätisenä myös tilanteissa, joissa hakijalla on jo kansainväliseen suojeluun perustuva oleskelulupa toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa ja tällöin hakijan haavoittuvuutta arvioidaan tapauskohtaisesti ja niin, että kokonaisuarkinnassa otetaan huomioon ne yksilölliset olosuhteet, joihin hakija joutuisi toisessa jäsenvaltiossa, joka ei ole hänen kotimaansa.

KHO palautti asian oleskeluluvan sekä käännyttämisen osalta Migrille uudelleen käsiteltäväksi valittajan valituslupavaiheessa toimittaman uuden selvityksen johdosta.

Unionin tuomioistuimen ratkaisu (C-720/20), 1.8.2022, Alaikäisen syntymäjäsenvaltiossaan jättämä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus, Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkittavaksi ottaminen ja vastuu hakemuksen käsittelystä

Kyseisessä tapauksessa alaikäinen lapsi ja hänen vanhempansa hakivat turvapaikkaa Saksasta ja vanhemmilla oli jo pakolaisasemat Puolassa. Lapsi syntyi Saksassa vasta sen jälkeen, kun hänen vanhempansa olivat hakeneet turvapaikkaa. Unionin tuomioistuin katsoi kyseisessä ratkaisussa, ettei lapsen turvapaikkahakemusta voinut jättää tutkimatta sillä perusteella, että vanhemmat olivat saaneet suojelua toisesta EU-maasta. Tuomioistuimen mukaan tässä tilanteessa lapsen hakemuksesta vastuussa oleva valtio määritetään Dublin III -asetuksen artiklan 9 mukaan. Artiklan mukaan, jos hakijalla on perheenjäsen, jonka on sallittu oleskella jäsenvaltiossa kansainvälistä suojelua saavana henkilönä, ja riippumatta siitä, oliko perhe ollut olemassa jo lähtömaassa, tämä jäsenvaltio on vastuussa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä, mikäli asianomaiset henkilöt ilmoittavat kirjallisesti sitä haluavansa. Tuomioistuin totesi, että EU-maa, jossa turvapaikkahakemus on jätetty, on vastuussa lapsen hakemuksen käsittelystä, jos lapsen vanhemmat eivät ilmoita kirjallisesti haluavansa, että turvapaikkahakemus käsitellään siinä EU-maassa, josta he jo saavat kansainvälistä suojelua.

Kyseisen ratkaisun perusteella, kun hakija tai hakijat ovat saaneet kansainvälistä suojelua jostain EU-maasta ja hänelle tai heille on syntynyt suojelun myöntämisen jälkeen lapsi, kuullaan hakijoita eli lapsen vanhempaa tai vanhempia sekä perheen 11 vuotta täyttäneitä. Myös 4-11 vuotiaita lapsia

voidaan kuulla tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Heiltä pyydetään suostumus siihen, että lapsen turvapaikkahakemus voidaan käsitellä siinä EU-maassa, jossa vanhemmat saavat jo kansainvälistä suojelua. Vanhempi tai vanhemmat antavat suostumuksen myös vajaavaltaisen lapsen puolesta, ellei lapsen ja vanhempien välillä ole eturistiriitaa ja lapsi tarvitsisi edunvalvojan. Jos suostumusta hakemuksesta vastuussa olevan valtion määrittämiseksi ei anneta, on Suomi vastuussa lapsen turvapaikkahakemuksen käsittelystä.

Tässä tapauksessa lapsen vanhemmalle tai vanhemmille järjestetään puhuttelu, jossa selvitetään päällisin puolin syyt, joiden perusteella perhe on saanut suojelua toisesta EU-maasta, onko tilanne muuttunut suojelun saamisen jälkeen ja onko lapsella omia henkilökohtaisia perusteita kansainväliselle suojelulle. Lisäksi puhuttelussa selvitetään lapsen edun näkökulmasta muun muassa lapsen terveydentilaa ja muita olosuhteita sen mukaan, mitä asiassa on noussut esille. Lapsen hakemuksen käsittelyä varten voidaan toisesta jäsenvaltiosta tarvittaessa pyytää lapsen perheenjäsenen, sukulaisen tai muun omaisen henkilötietoja. Vanhemman tai vanhempien kuulemisen jälkeen huomioidaan tavanomaisesti kirjalliset lisäselvitystarpeet, kuten lääkärinlausunnon pyytäminen. Asiassa on myös pyydettävä vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijältä lausuntoa lapsen edusta.

Kun tehdään päätöstä lapselle, pitää huomioida, että toinen EU-maa on jo katsonut perheen olevan suojelun tarpeessa. Mikäli perheen suojelun tarve ei ole vanhemman tai vanhempien kuulemisten perusteella muuttunut, on hyvin todennäköistä, että myös lapsi on suojelun tarpeessa.

Jos lapselle myönnetään kansainvälistä suojelua, myönnetään muulle perheelle lähtökohtaisesti Ulkl 52 § mukainen oleskelulupa muun yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella. Perusteena on erityisesti lapsen etu, koska olisi ilmeisen kohtuutonta, jos lapsi joutuisi eroon molemmista vanhemmistaan. Jos lapsi ei saa kansainvälistä suojelua, hänet tulisi käännättää kansalaisuusvaltioon, mutta muuta perhettä ei voida suojeluasemasta johtuen käännättää kansalaisuusvaltioon. Lasta ei voida myöskään ilman kumpaakaan vanhempaansa käännättää kotimaahansa ottaen huomioon lapsen edun ja velvollisuuden varmistua asianmukaisesta vastaanotosta. Tässä tilanteessa koko perheelle lähtökohtaisesti myönnetään Ulkl 52 § perustuvat oleskeluluvat muusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

3 Jatkoluvan ja pysyvän oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä

3.1 Jatkolupahakemuksen vireilletulo ja käsittely

Uutta määräaikaista oleskelulupaa eli jatkolupaa koskeva hakemus pitää jättää ennen edellisen oleskeluluvan voimassaolon päättymistä. Jatkolupaa voi hakea vain Suomessa (UlkL 60 § 2 mom.)

Ulkomaalaislain 54 §:n 1 momentin mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen voimassa. Pykälän 7 momentin mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella.

Ulkomaalaislain 55 §:n 1 momentin mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

Jatkolupavaiheessa hakijalla voi olla taustalla joko UlkL 52 §:n perusteella myönnetty tai jollain muulla perusteella myönnetty oleskelulupa. Käytännössä UlkL 52 §:n edellytysten täyttymisen arviointia saatetaan tehdä tilanteessa, jossa

- hakijalla on taustalla UlkL 52 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa ja sille haetaan jatkoa samalla perusteella,
- hakijalla on taustalla jokin oleskelulupa ja jatkolupaa haetaan 52 §:ään vedoten tai
- arvioidaan UlkL 52 §:n edellytysten täyttymistä viran puolesta, kun hakija ei täytä hakemansa jatkoluvan edellytyksiä ja asiassa on viitteitä, joiden perusteella UlkL 52 §:n mukaisen oleskeluluvan edellytykset voisivat täytyä.

Jos hakija esittää jatkolupahakemuksen yhteydessä kansainväliseen suojeluun liittyviä perusteita tai vetoaa uhkaan kotimaassaan, hakijalle pitää ilmoittaa mahdollisuudesta hakea erikseen turvapaikkaa. Jos hakija ei hae turvapaikkaa, käsitellään hakemus normaalisti lupa- ja kansalaisuusyksikössä. Mahdollisessa kielteisessä päätöksessä tuodaan esiin, että hakijalle on kerrottu mahdollisuudesta hakea turvapaikkaa, mutta hakija ei ole sitä tehnyt. Kielteinen päätös ei poista hakijalta mahdollisuutta hakea myöhemmin kansainvälistä suojelua Suomesta.

Jatkoluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella ei edellytä turvattua toimeentuloa eikä voimassaolevaa matkustusasiakirjaa (UlkL 35 §; huomaa kuitenkin aiemmin ohjeen otsikon 2.1.2 alla mainittu liittyen passin pyytämiseen osana henkilöllisyyden selvittämistä).

Yksilölliseen inhimilliseen syyhyn vetoavan hakijan pitää yksilöidä perusteensa myös jatkolupahakemuksessa ja esitettävä mahdollisuuksien mukaan selvitystä perusteestaan. Hakija voi jatkolupaa hakiessaan vedota joko samoihin seikkoihin kuin edellisessä hakemuksessaan tai muihin yksilölliseksi inhimilliseksi syyksi katsottaviin

seikkoihin. Hakemuksessa on yksilöitävä mahdollisimman tarkkaan seikat, joiden hakija katsoo muodostavan yksilöllisen inhimillisen syyn.

Tarvittaessa hakijaa pyydetään täydentämään hakemustaan esimerkiksi tarkentamalla perustettaan tai esittämällä sen tueksi asiakirjaselvitystä, kuten lääkärintodistuksen. Hakijaa voidaan myös tarvittaessa kuulla kirjallisesti tai suullisesti. Päätöksenteossa pitää lisäksi huomioida myös saatavilla oleva lähtömaatieto. Selvitysten pyytämisestä ja hankittavasta asiakirjaselvityksestä tarkemmin ohjeen kohdassa 2.2. Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen.

[Linkki – 2.2 Selvitysten pyytäminen ja hankkiminen](#)

3.2 Jatkoluvan myöntäminen, kun edellinen lupa on myönnetty Ulkl 52 §:n perusteella

Jatkolupaharkinnassa arvioidaan, ovatko hakijan olosuhteet muuttuneet edellisen luvan myöntämisen jälkeen. Jatkolupa myönnetään, jos olosuhteet ovat pysyneet samoina. Jatkolupa myönnetään lähtökohtaisesti samalla perusteella, jos ei ole ilmeistä, että hakijan olosuhteet ovat merkittävästi muuttuneet ja edellisen luvan perusteena ollut yksilöllinen inhimillinen syy on poistunut. Asianosaisten Suomeen syntyneet siteet voidaan ottaa kokonaisuudessa huomioon, kun arvioidaan sitä, miten suuri merkitys olosuhteissa tapahtuneilla muutoksilla on jatkoluvan myöntämisen kannalta.

Esimerkiksi jos edellinen lupa on perustunut lapsen terveydentilaan, voidaan perheelle myöntää jatkoluvat, vaikka lapsen terveydentilassa olisikin muutoksia parempaan, jos perheelle on jo pidempään oleskeltuaan syntynyt siteitä Suomeen Ulkl 52 §:n tarkoittamalla tavalla. Toisaalta asiassa voi myös ilmetä muuttuneita muita yksilölliseksi inhimilliseksi syyksi katsottavia seikkoja, joita ei ollut olemassa edellisen luvan myöntöhetkellä.

Jos hakija on Suomessa epäiltynä rikoksesta tai syylistynyt rikokseen, pitää arvioida, muodostaako epäilty tai todettu rikos perusteen myös hakijan karkottamiseen. Vakavat tai toistuvat rikokset voivat olla este uuden määräaikaisen luvan myöntämiselle sekä peruste hakijan karkottamiseen tai luvan pituuden rajoittamiseen. Karkottamisharkintaa käsitellään tarkemmin Maahanmuuttoviraston erillisessä *Maastapoistamisohje* -soveltamisohjeessa. Voit lukea lisää YJT-perusteiden arvioimisesta sekä asiaa koskevan KHO-päätöksen luvusta 2.1.3 Luvan epääminen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi.

[Linkki – Luku 2.1.3 Luvan epääminen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi](#)

Poliisin tietojärjestelmään tehtävän rekisteritarkastuksen lisäksi hakijan tilannetta voi tarvittaessa selvittää myös muutoin yhteistyössä poliisin kanssa esimerkiksi tiedustelemalla, onko heidän tiedossaan sellaisia hakijaa koskevia seikkoja, jotka on syytä huomioida harkinnassa. Epäilty tai todettu rikos voi yksittäisessä tapauksessa olla jatkoluvan myöntämistä vastaan puhuva seikka, vaikka rikos ei vielä muodostaisikaan erillistä karkottamisperustetta.

Jatkoluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä edellyttää aina laajaa hakijan olosuhteita ja toimintaa koskevaa kokonaisharkintaa. Harkinnassa huomioitavat seikat sekä yksittäisen seikan painoarvo voivat tapauskohtaisesti vaihdella merkittävästi tapauksen muodostamasta kokonaisuudesta riippuen.

Jos hakijalla ei enää ole Ulkl 52 §:n mukaista perustetta oleskeluluvulle, voidaan jatkolupa Ulkl 54 §:n 7 momentin nojalla myöntää erillisestä hakemuksesta jollakin uudella perusteella, jos hakijalle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä perusteella (esimerkiksi työ, opiskelu tai perheside).

3.2.1 Terveystilaan liittyviä huomioita

Jos hakijan edellinen Ulkl 52 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on perustunut hakijan terveystilaan ja hakija edelleen vetoaa terveystilaansa oleskeluvan perusteena, tarvitaan asiassa lähtökohtaisesti lääkärintodistus, josta ilmenee hakijan ajankohtainen terveystilanne. Asiassa voi olla tarpeen selvittää, onko hakijan sairauteen mahdollista saada hoitoa tämän kotimaasta tai pysyvästä asuinmaasta, jolloin voidaan tarvittaessa tehdä maavastaavan avulla maatietokysely MedCOI-tietokantaan.

Terveystilan arvioinnissa pitää huomioida, että oleskeluluvan myöntämisen perusteena terveystilan vuoksi Ulkl 52 §:n perusteella voisi olla se, että hakijan olisi mahdotonta saada välttämätöntä hoitoa kotimaassa. Hoidon tason tai saatavuuden täytyisi haitata vakavasti terveyttä. Edellytyksenä olisi, että olosuhteet kotimaassa olisivat paluun jälkeen sellaiset, että palaaminen lyhentäisi elinaikaa tai aiheuttaisi huomattavaa ruumiillista tai henkistä kärsimystä. Hoidon kalleus ei riittäisi luvan myöntämiseen. Tästä tarkemmin luvussa 2.4 Terveystila ja siihen liittyvä kokonaisharkinta.

[Linkki – Luku 2.4 Terveystila ja siihen liittyvä kokonaisharkinta](#)

Jos edellinen lupa on myönnetty hakijan terveystilan perusteella ja kyseinen terveystilallinen syy on poistunut, pitää arvioida, voidaanko jatkolupa myöntää muun yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella.

3.2.2 Alaikäisyyden ja täysi-ikäiseksi tulemisen vaikutuksesta harkintaan

Jos edellisen luvan myöntämiseen Ulkl 52 §:n perusteella on olennaisesti vaikuttanut hakijan alaikäisyys ja hän on jatkolupapäätöksen tekohetkellä edelleen alaikäinen, on lähtökohtana jatkoluvan myöntäminen samalla perusteella, jos asiassa ei ilmene esimerkiksi vakavia tai toistuvia rikoksia, jotka voisivat vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta.

Jatkoluvan epääminen alaikäiseltä edellyttää, että hakijalla on yhteys vanhempiinsa tai muuhun huoltajaansa ja asiassa voidaan myös riittävästi varmistua siitä, että hakijan vanhempi tai muu huoltaja voi olla vastassa lähtömaahansa palaavaa hakijaa. Katso lisää yksin tulleen alaikäisen

paluuolosuhteiden vaikutuksesta tämän ohjeen luvusta 2.6 Maahan ilman huoltajaa tullut alaikäinen lapsi.

[Linkki – Luku 2.6 Maahan ilman huoltajaa tullut alaikäinen lapsi](#)

Täysi-ikäisen sekä täysi-ikäiseksi edellisen lupansa aikana tulleen hakijan kohdalla pitää edellisen päätöksen perusteluista selvittää, mitkä seikat ovat johtaneet luvan myöntämiseen Ulkl 52 §:n perusteella. Lähtökohtana on jatkoluvan myöntäminen samalla perusteella, jos olosuhteissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eikä asiassa ilmene merkittäviä luvan myöntämistä vastaan puhuvia seikkoja. Jos hakijan ensimmäinen lupa on perustunut pelkästään hakijan alaikäisyyteen, voidaan hakijan täysi-ikäistymistä pitää merkittävänä muutoksena (ks. KHO:n 8.11.2019 antama ratkaisu alempana). Tällöin päätöksenteossa arvioidaan, täyttääkö hakija muita Ulkl 52 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, joiden perusteella lupa voitaisiin hänelle myöntää. Hakijalla voi esimerkiksi olla Ulkl 52 §:n tarkoittamia Suomeen syntyneitä siteitä oleskeltuaan Suomessa jo oleskeluluvalla tai muita edellä ohjeessa esitettyjä yksilöllisiä inhimillisiä syitä.

Jos täysi-ikäiseksi tulleen nuoren edellinen oleskelulupa ei perustunut siihen, että hän oli yksin alaikäisenä maahan saapunut turvapaikanhakija, vaan hänelle oli myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella, harkitaan jatkoluvan myöntämistä tällöin ensisijaisesti ulkomaalaislain 54 §:n 7 momentin perusteella. Ulkl 54 §:n 7 momentin mukaan ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet. Ulkl 54.7 §:n soveltamista käsitellään tarkemmin Maahanmuuttoviraston *Oleskelulupa perhesiteen perusteella - soveltamisohjeessa*.

KHO 8.11.2019 taltio 5230; Afganistan; yksin tullut alaikäinen; 18 vuotta täyttänyt; Suomeen syntyneet siteet; terveydentila; valitus hylätty.

Valittajalle ei ollut myönnetty kansainvälistä suojelua Suomesta, mutta hänelle oli samassa päätöksessä myönnetty vuodeksi oleskelulupa yksin tullessa alaikäisenä Ulkl 52 §:n perusteella sekä siksi, että valittajan asianmukaisesta vastaanotosta kotimaassa ei voitu varmistua.

Migri ei myöntänyt valittajalle jatkolupaa Ulkl 52 §:n nojalla, koska hänelle ei ollut suhteellisen lyhyen maassa oleskelun aikana syntynyt siteitä Suomeen ja hän oli täyttänyt 18 vuotta. Valittaja oli naimaton ja lapseton, eikä hänellä ollut vakituista työpaikkaa. Siten ne edellytykset, joiden perusteella hänelle on myönnetty edellinen määräaikainen oleskelulupa, eivät enää ole olleet olemassa.

Valitusvaiheessa valittaja toi hallinto-oikeudelle esille kärsivänsä sekamuotoisesta ahdistus- ja masennustilasta, johon hän sai lääkettä, minkä lisäksi hänet oli yhteishaussa hyväksytty opiskelemaan sähkö- ja automaatioalan perustutkintoa. HaO katsoi Migrin tavoin, ettei valittajalle ollut syntynyt Suomeen Ulkl 52 §:ssä tarkoitettuja siteitä ja että muitakaan perusteita luvan myöntämiseksi ei ollut ilmennyt. Valittajan psyykkisestä terveydentilasta liittyen HaO katsoi hänellä olevan mahdollisuus saada terveydentilansa edellyttämää hoitoa myös Afganistanissa.

KHO totesi päätöksessään, että kun valittaja oli hakenut jatkolupaa UlkL 52 §:n nojalla, hän on ollut jo täysi-ikäinen ja siten ne edellytykset, joiden perusteella hänelle on myönnetty edellinen oleskelulupa, eivät enää ole olleet olemassa. KHO katsoi, etteivät asiassa täyttyneet UlkL 52 §:ssä säädetyt oleskeluluvan edellytykset, kun otettiin huomioon Migrin päätöksessä mainitut perustelut ja myös lain esitöistä ilmenevä tarkoitus, jonka mukaan lainkohtaa on maahan syntyneiden siteiden osalta tarkoitus soveltaa vain poikkeuksellisesti.

Helsingin hallinto-oikeus 14.8.2018; Afganistan; yksin tullut alaikäinen; 18 vuotta täyttänyt; rikokset; valitus hylätty; KHO ei myöntänyt valituslupaa.

Valittajan alaikäisyys katsottiin ensimmäistä oleskelulupaa koskevan päätöksen kohdalla merkittäväksi oleskeluluvan myöntämistä puoltavaksi seikaksi. Valittaja tuli täysi-ikäiseksi ensimmäisen luvan aikana ja haki nyt jatkolupaa samalla perusteella. HaO totesi valittajan oleskelleen maassa vasta suhteellisen lyhyen ajanjakson, jonka aikana hän syylistyi toistuvasti sellaisiin tekoihin, jotka osoittivat valittajan suhtautuvan välinpitämättömästi Suomen lainsäädännössä säädettyihin kieltöihin. Valittaja oli syylistynyt virkamiehen vastustamiseen ja järjestysrikkomukseen ja lisäksi hänelle oli kirjattu häiriökäyttäytymisestä johtuva poliisilakiperusteinen kiinniotto ja hän oli epäiltyä huumausainerikoksesta. Ilmenneiden seikkojen nojalla voidaan päätellä, että valittajalla oli vaikeuksia sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Valittaja oli naimaton ja lapseton terve nuori mies, jolla ei ollut työpaikkaa Suomessa eikä hän opiskellut tutkintoon johtavassa koulutuksessa. HaO katsoi Migrin päätöksessä mainituin tavoin, että valittajalla oli mahdollisuus asettua asumaan Kabuliin. Valittajan asiassa ei ilmennyt perusteita jatko-oleskeluluvan myöntämiseksi UlkL 52 §:n perusteella.

3.3 Jatkoluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella, kun edellinen lupa on myönnetty toisella perusteella

Ulkomaalaislain 54 §:n 7 momentin mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella.

Jos jatkolupaharkinnassa katsotaan, että hakija ei enää täytä hänelle aiemmin myönnetyn luvan edellytyksiä, ja asiassa on tullut ilmi sellaisia olosuhteita, joiden perusteella UlkL 52 §:n edellytykset saattaisivat täyttyä, harkitaan asiassa tällöin jatkoluvan myöntämistä yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Jatkolupavaiheessa pitää siis ottaa huomioon mahdollisuus luvan myöntämiseen UlkL 52 §:n perusteella samalla tavoin kuin hakijan hakiessa ensimmäistä oleskelulupaa.

Migri 3.8.2018; Turkki; jatkolupa; äiti ja lapsi; lapsen Suomeen syntyneet siteet; lupa myönnetty

Hakijat oleskelivat aiemmin Suomessa perhesideperusteisilla oleskeluluvilla, mutta avioeron myötä, he eivät enää täyttäneet kyseisten lupien edellytyksiä. Lapsen molemmat vanhemmat asuivat Suomessa ja heillä oli yhteishuoltajuus, mutta lapsi asui äitinsä kanssa, joka toimi lapsen ainoana tosiasiallisena huoltajana. Lapsi kävi peruskoulun 8. luokkaa ja hän oli opiskellut ainoastaan Suomessa. Muutto Turkkiin olisi merkinnyt koulun keskeytymistä ja koulun kautta syntyneiden siteiden katkeamista. Lapsen isä vastusti lapsen maastapoistamista ja kertoi lapsen oppineen hyvin suomalaisen kulttuurin. Lapsi itse kertoi tuntevansa itsensä suomalaiseksi asuttuaan yli puolet elämästään Suomessa.

Migri piti edellä esitetty huomioiden oleskeluluvan epäämistä lapselta yksilöllisestä inhimillisestä syystä kohtuuttomana ja myönsi lapselle luvan Ukl 52 §:n perusteella. Migri katsoi, että lapsen etu oli jatkaa asumista yhdessä äidin kanssa, joka oli koko lapsen iän toiminut hänen tosiasiallisena huoltajana. Äidille myönnettiin oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä, koska alaikäiselle lapselle Suomeen syntyneet siteet huomioon ottaen oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

3.4 Jatkoluvan pituus

Yksilöllisestä inhimillisestä syystä myönnettävä jatkolupa myönnetään lähtökohtaisesti neljäksi vuodeksi. Neljää vuotta lyhyemmän jatkoluvan myöntäminen pitää aina perustella päätöksessä ja arvioida tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella. Jos asiaan liittyy lapsia, pitää perusteluissa huomioida lapsen etu.

Uusi määräaikainen lupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä voidaan myöntää neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi, jos siihen on yksittäisessä tapauksessa olosuhteisiin tai hakijan toimintaan liittyviä perusteita, joiden vuoksi maassa oleskelun edellytysten seuranta ja nopeampi uudelleen arviointi on tarpeellista.

Tällainen tilanne voi esimerkiksi olla kyseessä, kun hakija on syylistynyt rikoksiin tai on rikoksista epäiltynä. Myös arvioitaessa yksin maahan tulleen hakijan täysi-ikäiseksi tuleminen merkitystä ja Suomeen syntyneitä siteitä voi olla tarpeen arvioida oleskelun edellytysten täyttymistä uudelleen nopeammin kuin neljän vuoden päästä.

Helsingin hallinto-oikeus 7.6.2018; Afganistan; yksin tullut alaikäinen; jatko-oleskeluluvan pituus; valitus hylätty; KHO ei myöntänyt valituslupaa.

Valittaja sai ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan Ukl 52 §:n nojalla, koska hän oli yksin tullut alaikäinen, jonka vastaanotosta kotimaassa ei voitu

varmistua. Valituksenalainen päätös koski valittajan ensimmäistä jatko-oleskelulupaa, jonka Migri myönsi hänelle kahdeksi vuodeksi. Migri perusteli oleskeluluvan pituutta sillä, että valittaja oli tulossa täysi-ikäiseksi.

HaO katsoi, että perustellusta syystä jatkolupa voitiin myöntää neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Koska merkittävä syy, joka oli valittajan oleskeluluvan myöntämisen taustalla, poistuu valittajan tultua täysi-ikäiseksi, voidaan oleskeluluvan myöntämisen edellytykset harkita uudelleen valittajan täysi-ikäistyttyä. Näin ollen valittajalle oli voitu myöntää jatkolupa alle neljäksi vuodeksi. Valittajalla oli mahdollisuus hakea jatkolupaa uudestaan yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella tai muulla perusteella ennen oleskeluluvan umpeutumista. Tuolloin tulee harkittavaksi, mikä merkitys hänen täysi-ikäistymisellään, Suomessa vietetyllä ajalla ja tänne syntyneillä siteillä sekä muilla asiaan vaikuttavilla seikoilla on harkittaessa uuden oleskeluluvan myöntämistä. HaO katsoi, ottaen huomioon valittajan suhteellisen lyhyen maassa oleskelun, hänen muista oleskelulupaperusteistaan esitetyn selvityksen ja hänen täysi-ikäistymisensä alle vuoden päästä päätöksentekopäivästä, että Migri oli voinut myöntää valittajalle jatkoluvan kahdeksi vuodeksi. Kun otettiin huomioon, että valittajalle oli myönnetty kahden vuoden lupa, joka oli voimassa yli vuoden hänen täysi-ikäistymisensä jälkeen, lapsen etu ei antanut aihetta arvioida asiaa toisin eikä valittajan oikeuksia oltu rajoitettu enempää kuin on välttämätöntä.

3.5 Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen Ulkl 52 §:n perusteella

Ulkomaalaislain 56 §:n 1 momentin mukaan pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka

- on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan,
- jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja
- pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä.

Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleskeluluvan voimassaoloajasta.

Pysyvän luvan hakuvaiheessa hakijalla voi olla taustalla joko Ulkl 52 §:n perusteella myönnetty tai jollain muulla perusteella myönnetty jatkolupa tai lupia. Käytännössä Ulkl 52 §:n edellytysten täyttymisen arviointia saatetaan tehdä tilanteessa, jossa

- hakijalla on taustalla Ulkl 52 §:n perusteella myönnettyjä oleskelulupia ja pysyvää oleskelulupaa haetaan samalla perusteella,
- hakijalla on taustalla jokin muu oleskelulupa ja jatkolupaa haetaan 52 §:ään vedoten tai
- Ulkl 52 §:n edellytysten täyttymistä arvioidaan viran puolesta, kun hakija on ilmoittanut hakevansa pysyvää oleskelulupaa jollain muulla perusteella, mutta asiassa tulee viitteitä yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella myönnettävän luvan perusteista.

Yksilölliseen inhimilliseen syyhyn vetoavan hakijan pitää yksilöidä perusteensa myös pysyvää lupaa hakiessa ja esitettävä mahdollisuuksien mukaan selvitystä perusteestaan. Hakija voi vedota joko samoihin seikkoihin kuin aiemmissa hakemuksissaan tai muihin yksilölliseksi inhimilliseksi syyksi katsottaviin seikkoihin.

Jos hakija esittää hakemuksen yhteydessä kansainväliseen suojeluun liittyviä perusteita tai vetoaa uhkaan kotimaassaan, voidaan hakijalle kertoa mahdollisuudesta laittaa vireille erillinen maksuton turvapaikkahakemus, jolla hän saa perusteensa tutkittavaksi.

Kun harkitaan pysyvän oleskeluluvan myöntämistä, arvioidaan hakijan olosuhteita ja niissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia samalla tapaa kuin jatkolupaharkinnan yhteydessä. Tarvittaessa hakijalta voidaan pyytää lisäselvitystä, kuten lääkärinlausunto tai hakijan kuuleminen (kirjallinen tai suullinen).

Jos hakijalla on vuosia ollut oleskelulupa UlkL 52 §:n perusteella ja hänen olosuhteensa ovat edelleen samat, voidaan pysyvä oleskelulupa myöntää, jos muut pysyvän luvan edellytykset täyttyvät. Tilanne voi olla myös sellainen, että hakijan aiemmat luvat ovat olleet eri perusteella myönnettyjä, mutta hakijan sen hetkisen tilanteen perusteella hänen katsotaan täyttävän UlkL 52 §:n edellytykset, jolloin hänelle voidaan myöntää pysyvä lupa, jos myös muut pysyvän luvan edellytykset täyttyvät.

Mikäli hakija ei täytä muita pysyvän luvan edellytyksiä, mutta hän täyttää UlkL 52 §:n edellytykset, voidaan hänelle myöntää pysyvän oleskeluluvan sijaan uusi määräaikainen lupa UlkL 52 §:n perusteella. Syitä pysyvän oleskeluluvan myöntämättä jättämiseen voivat olla esimerkiksi se, että hakija ei vielä täytä vaadittua asumisaikaa tai se, että hän on tehnyt sellaisen lievän rikoksen, joka estää pysyvän luvan myöntämisen, mutta sallii kuitenkin määräaikaisen luvan myöntämisen. Pysyvän luvan oleskeluluvan myöntämisen esteet löytyvät UlkL 57 §:stä.

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen UlkL 52 §:n perusteella ei edellytä turvattua toimeentuloa eikä voimassaolevaa matkustusasiakirjaa.